

בריתי שלום

B E R I T I S H A L O M

ז"ל LEILUY NISHMAT SHALOM BEN RACHEL

QUATRE JOURS SEULEMENT SÉPARENT KIPPOUR DE SOUCCOT, ce qui est à peine le temps de préparer les besoins de la fête. Pourquoi la fête de Souccot a-t-elle été placée par Hachem tout de suite après Kippour et surtout quel est le lien entre ces deux fêtes ?

suite a la **PAGE 3**

כל הימים שבין יום טוב ראשון ליום טוב האחרון של חג הפסח, וכן הימים שבין יום טוב ראשון של סוכות ליום טוב האחרון (חג שמיני עצרת), נקראים ימי "חול המועד", ובתורתנו הקדושה נקראו הימים הללו "מקראי קודש", וכן אנו מזכירים אותם בתפלת מוסף "מקרא קודש". מצוה להרבות בימי חול המועד בלימוד התורה, ובפרט בימי חול המועד סוכות, מצוה גדולה ומעלה נשגבה לעסוק בתורה בסוכה, ואפילו מי שאינו יודע כל כך ללמוד, יעסוק במה שיש לו הבנה, בקריאת ספרי קודש וכיוצא בזה. ויש שמארחים בסוכותיהם תלמידי חכמים שידברו בדברי תורה משמחי לב, כמו שנאמר, פקודי ה' ישרים משמחי לב". ובגמרא במסכת ראש השנה (דף טו.) דרשו רבותינו, שחייב אדם לקבל פני רבו ברגל. ומכאן נהגו רבים לבקר בבתי רבותיהם.

ומרן רבינו הקדוש רבי עובדיה יוסף זצ"ל, היה נוהג בצעירותו לקבל פני שני גדולי הדור, הגאון רבי עזרא עטיה, שהיה מורו ורבו, והגאון רבי צבי פסח פראנק, רבה של ירושלים, שממנו קבל מרן זצ"ל את דרכי ההוראה. ולאחר שהיה מרן זצ"ל מבקר בסוכת רבו הגאון רבי עזרא, היה רבי עזרא מחזיר לו ביקור בסוכתו. ופעם אמר לו מרן זצ"ל, מדוע כבודו טרח ובא, השיב לו רבי עזרא עטיה בענותו המופלגת, "מצוה על אדם להקביל פני רבו ברגל!"

RAV YAAKOV SASSON

Éditeur
Publisher
Shalhevet

Rédacteur en chef
Editor In Chief
Gad Ifrah

Contributeurs
Contributors

Hébreu / Hebrew
Rav Raphael Bensimon
Rav Shalom Cohen
Rav Efraim Kahlon

Anglais / English
Rav Yisrael Bitan
Rav Yaron Reuven
Rav Yaakov Sasson
Rav David Sutton

Français / French
Rav Ronen A. Abitbol
Rav Michael Ifrah

Directeur art et média
Art & Media Director
Vanessa Ifrah

© Copyright 2018 Shalhevet.

Tous droits réservés. La reproduction et l'utilisation du contenu, en tout ou en partie, ne sont permises qu'avec l'autorisation écrite de l'éditeur. Les points de vue formulés sont ceux des auteurs.

All rights reserved. Reproduction in whole or in part without written permission from the publisher is prohibited. Shalhevet assumes no responsibility for the content of articles in the publication.

POUR ÉCRIRE À BÉRITI SHALOM / CONTACT BERITI SHALOM
info@beritishalom.org

www.beritishalom.org

INDEX

בסוגיא דבל תוסיף

page 05

SUKKOT EVERY WEEK

page 06

TODAH LE'HASHEM IT'S SUKKOT

page 08

LA MÉDINA ET JERUSALEM. UN OBJET DE MITZVA

page 10

SUKKOT MOST EMINENT OF THE FESTIVALS

page 12

דין נקטם ראשו של לולב

page 17

דרוש לסוכות

page 27

SOUCCOT: MA CABANE AU OLAM HABA

RAV MICHAEL IFRAH שליט"א

DIRECTEUR DE LA METHIVTA OHEL MORDEKHAI ET FONDATEUR DES INSTITUTIONS NEFESH YEHOUDI
PARIS

RABBI H'ANINA BAR PAPA [et certains disent Rabbi Simlaï] a enseigné: Dans les temps futurs Hakadoch Baroukh Hou va prendre un Sefer Torah dans ses bras et dira: celui qui s'est plongé dedans qu'il vienne chercher sa récompense. Immédiatement, tous les non juifs se regrouperont autour d'Hachem dans une grande cohue [...] ils Lui diront: -Maître du monde, nous avons fait des marchés, des bains publics, nous avons gagné beaucoup d'argent et d'or et tout cela, nous ne l'avons fait que pour qu'Israël puisse étudier la Torah. Hakadoch Baroukh Hou va leur dire: -idiots que vous êtes, votre intention au moment où vous avez accompli tout cela n'était pas pour les Bné Israël mais pour vous-mêmes; (vous ne pouvez donc pas recevoir de récompense pour ces actes là). [...] De même, en ce qui concerne les ponts, les villes et les guerres que vous avez menées, ils n'ont été faits que dans votre intérêt.[...] Les nations vont alors répondre: Maître du monde, est-ce que Tu nous aurais donné des mitsvot que nous n'avons pas accomplies? (pourquoi donc serions-nous privés de récompense?) La Guemara repousse cet argument car d'une part, lors du Har Sinaï, Hachem avait proposé la Torah aux autres nations qui l'ont refusée et de plus, ils n'ont même pas respecté les sept mitsvot qui leur ont été données en tant que descendants de Noa'h. Les nations vont alors demander à Hachem: Maître du monde donne-nous une mitsva et nous la ferons cette fois-ci! Hakadoch Baroukh Hou leur rétorquera: -idiots que vous êtes, sachez que "celui qui s'est fatigué veille de Chabbat pourra manger Chabbat mais celui qui ne s'est pas fatigué veille de Chabbat, d'où mangera-

t-il ses repas de Chabbat?" (Ceci est une métaphore pour leur expliquer qu'il est trop tard dans le monde futur pour faire des mitsvot). [...] J'ai tout de même une mitsva à accomplir ici, elle est facile et elle s'appelle Soucca, faites-là...! Immédiatement, chacun prendra des ustensiles pour construire sa soucca sur son toit... mais Hakadoch Baroukh Hou fera sortir un soleil de plomb et chaque goye sortira de sa soucca en la frappant du pied. [La Guemara demande:] Mais n'y a-t-il pas une halakha qui prévoit que lorsque nous sommes dérangés par le climat dans la soucca, nous avons le droit d'en sortir, (comme il est écrit mistaher patour mine hasoucca)? [La Guemara répond:] oui, mais sans la frapper du pied! Hakadoch Baroukh Hou rira alors de cet épisode relatif à la demande des nations. (Guemara Avoda zara 2a, 2b, 3a).

Plusieurs questions se posent sur cette étonnante guemara: Q1°) Hachem a expliqué aux nations du monde que seul celui qui s'est fatigué veille de Chabbat pourra manger le Chabbat. De même, seul celui qui a accompli les mitsvot dans ce monde-ci pourra en recevoir le salaire dans le monde futur qui est le monde de la récompense. Par contre, celui qui n'a pas préparé ses repas de Chabbat, ne pourra plus faire de mélakhot lorsqu'arrive le jour du Chabbat et il en va de même dans le monde de la récompense, il n'y aura plus de possibilité de faire des efforts dans la Torah et dans les mitsvot pour en tirer un salaire. Ce monde-là est réservé à la récompense à l'instar du Chabbat qui est réservé au oneg (profit) et qui nous interdit toute melakha (travail). S'il en est ainsi, on peut se demander comment Hachem a-t-il réussi à trouver encore une mitsva à accomplir dans ce monde qui

est entièrement fait de récompense et où il n'y a plus ni libre arbitre, ni effort possible? Comment la mitsva de soucca fait-elle exception à la règle et est-elle réalisable dans le monde futur?

Q2°) Une autre question étonnante visera à comprendre pourquoi les non juifs, tous sans exception, donneront un coup de pied lorsqu'ils sortiront de la soucca à cause du soleil. Ils auraient pu sortir de la soucca et rentrer chez eux, sans pour autant la frapper. Nous avons l'impression qu'ils ont tous ressenti une grande colère contre la soucca!? Que se cache-t-il derrière ce coup de pied des nations?

Q3°) Une autre question, non moins étonnante, concerne la réaction d'Hachem dans cet épisode relatif aux agissements des nations du monde: la guemara dit qu'Hachem a ri. Qu'y a-t-il de si drôle dans le fait qu'ils n'aient pas supporté le soleil (qu'Hachem Lui-même a fait sortir d'ailleurs)?

Q4°) On peut se demander aussi pourquoi Hachem a-t-il proposé la mitsva de soucca aux non juifs et pas la mitsva des quatre espèces qui s'accomplit pendant la même fête. D'ailleurs, à ce sujet, nous pouvons également nous interroger sur le rapport entre ces deux mitsvot, celle de la soucca et celle des arba minim (quatre espèces) qui s'accomplissent pendant la même fête mais qui, a priori, n'ont aucun rapport?

Q5°) Enfin, quatre jours seulement séparent Kippour de Souccot, ce qui est à peine le temps de préparer les besoins de la fête. Pourquoi la fête de Souccot a-t-elle été placée par

suite a la **PAGE 20**

בסוגיא דבל תוסיף

שליט"א **RAV RAPHAEL BENSIMON**

ROSH KOLLEL PETAH TIKVA
MONTREAL

ברין בל תוסיף והחילוק בין הוספה בזמנו להוספה שלא בזמנו

א. ר"ה כח: איתא בגמ' א"ל אביי אלא מעתה [דמצוות אצ"כ] הישן בשמיני בסוכה ילקה, וע"ז איכא שני תירוצים, חדא דמצוות אינו עובר עליהן אלא בזמנן, והא דתניא דאין להוסיף ברכה על ברכת כהנים משום בל תוסיף אפי' אחר שסיים כל ברכותיו, היינו משום דכולי' יומא זימני' הוא. ורבא מסיק דעובר אף שלא בזמנן אלא דחלוק זמנו משלא בזמנו, דבזמנו לא בעי כוונה לעבור ושלא בזמנו בעי כוונה. וצ"ב דלכא' מאי שנא, אי איכא ב"ת שלא בזמנו יעבור אף בלא כוונה כמו בזמנו. והנה הביאור הפשוט בזה הוא ע"פ מה שראיתי באגרות משה (או"ח חלק א' סי' יג) שכתב שודאי מסתבר שאם אחד יעשה דבר שלא שייך למצוה, כגון שישבור מקל בכל יום ויאמר שזה מצוה שנמצא שהוא מוסיף על תרי"ג מצוות עוד מצוה, לא הוי באיסור ב"ת, ורק אם מוסיף במצוה מסויימת שעושה מצות התורה בהוספה כגון ה' בתים בת' פילין או ה' מינים בלולב הוא דהויא הוספה דעובר עליה משום ב"ת, והוספה כזו שהיא במ" עשה מצות התורה שייך אף בלא כוונה למ" צוה שהרי עכ"פ הוסיף למצוה אבל אין שייך זה שלא בזמנו דאין שייך לומר שעשה המצוה שלא כהוגן דמה שייך ישיבתו בסוכה בשמיני לימים הקודמים, ולכן בלא כוונה אינו הוספה דממילא, ורק ע"י שמכוון להוסיף לשם מצוה בזה הוא דמוסיף על מצות התורה שהרי עשה דיני ישיבת סוכה ח' ימים שזה ג"כ הויא הוס" פה במצוה דהוסיף על דיני המצוה ועובר משום ב"ת, עכת"ד. וכ"ז הוא אליבא דרבא, אבל דיעה הראשונה בגמ' ס"ל דגם ע"י כוונה אין הוספה דיום שמיני הוספה למצוה היות וכבר נגמרה המצוה ושוב א"א להתקשר להמצוה ולהוסיף עליה ע"י כוונתו.

בדברי התוס' וקושייתם מתקיעת שופר

ב. בתוס' (שם ד"ה ומנא) הק' על הא דאמ" רי' בפ"ק (ט"ז:) דתוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדים כדי לערבב את השטן, והא עובר משום ב"ת. ותי' דלא שייך ב"ת בעשיית המצוה שתי פעמים. וכ"כ בתוס' ט"ז: ד"ה ותוקעים. ובחי' הרשב"א (ט"ז: ד"ה למה) תי' באו"א שיש לחכמים כח לתקן דברים חדשים לצורך שנא' ע"פ התורה אשר יורוך ולא נאמר ב"ת אלא כשעומד ומתקן מדעת עצמו,

עכת"ד. וצ"ב למה התוס' לא תירצו כן וכי לית להו לחכמים כח לעמוד ולתקן דברים לצורך, ועמד בזה הפנ"י על תוס' ט"ז:, ועוד דהתוס' עצמם לא הק' על כל מצוה דרבנן שיהא ב"ת כגון נר חנוכה ומגילה אלא דוקא אשני סדרי תקיעות, וצ"ב מ"ש הן מצוה דהק' עליו.

ובביאור קושיית התוס' נראה דזה פשוט להתוס' דחכמים יכולין לתקן דברים חדשים שאין להם שייכות למצות התורה, ובזה אין תקנתם הוספות להתורה אלא אדרבה מתקנים ברשות התורה שנא' ע"פ התורה אשר יורוך שניתנה התורה רשות לחכמים לתקן, אבל כ"ז בדברים חדשים כגון נר חנוכה ומגילה, אבל כשמתקנים במצוה מסויימת איזה הוספה שהוסיפו בגוף המצוה כגון מצות תקיעה שקבעה התורה רק סדר אחד ובאו חכמים והוסיפו עוד סדר של תקיעות לצורך, בזה הוא דקשיא להו דמיקרי הוספה על המצוה ועובר על ב"ת. ויסוד הדבר מבוסס ע"פ החי" נוך במצוה תנ"ד שכתב דענין ב"ת הוא דמצוות התורה הרי הן בתכלית השלמות ואינם צריכים לשום הוספה ושינוי, וכל המוסיף בהם מגלה שיש איזה חסרון. וא"כ י"ל דס"ל להתוס' דזה אינו רק כגון שמוסיף במצוה גופה שמשנה צורת המצוה אבל היכא דהוסיפו ענין חדש אין זה מורה על חסרון של שלמות התורה [ועי' בפנ"י ט"ז: שכתב כע"ז]. וגם בתירוץם ס"ל לתוס' שא"א לחכמים להוסיף במצוה עצמה אלא דלא חשיב הוספה במצות תקיעת שופר כיון דהוי עשיית מצוה ב' פעמים. והרשב"א פליג עלייהו וסבר דגם בגוף מצוה מסויימת יכולין חכמים לתקן לצורך דלא מיקרי ב"ת רק ביחיד שמוסיף מדעת עצמו.

ג. בקושיית התוס' הק' בב' שלבים. א' דזמנו של תקיעת שופר כולי' יומא כיון דאי איתרמי ציבורא אחרינא הדר תקע, וב' דאפי' לאו זמני' כיון דמתכוון למצוה עובר אפי' שלא בזמנו כדמסיק רבא. וכפשוטו כוונת התוס' להק' בין מדעה ראשונה בגמ' דס"ל דאפי' מתכוון למצוה אינו עובר שלא בזמנו, ובין לרבא דס"ל דהיכא שמכוון עובר שלא בזמנו, ובתוס' ט"ז: הק' כע"ז אבל שם לא הק' אליבא דרבא כלל אלא מחמת דכולי' יומא זמני' הוא, וצ"ע בזה דהא קיי"ל כרבא. וי"ל דס"ל להתוס' דגם רבא ס"ל כס" ברא זאת דדעה ראשונה דכיון דאילו מיתרמו כו' הדר תקע חשיב כולי' יומא זמני' ועובר גם בלא כוונה, ולא פליג ע"ו, ורק שתי' הקושיא מהישן בשמיני באו"א משום שס"ל כאתקפתא

ב"ד שיש להם כח לתקן תקנות לצורך, בזה הוא דאמרי' דהיכא שמתקנין שלא לצורך ומוסיפים מצוה חדשה עוברין על ב"ת אבל יחיד שאין לו כח לתקן לאו מידי עביד ולא מיקרי הוספה וכמו ב"ד שמוסיפים מצוה ואומרים שהוא מן התורה לפי המנ"ח דלאו כלום הוא משום דזיל קרי בי' רב. ומלשון הרמב"ן משמע קצת דגם יחיד עובר על ב"ת כשעשה חג חדש, עיי"ש.

ושמעתי להעיר על דברי המנ"ח מלשון הרמב"ם בהקדמה למשנה תורה שכתב דכל מצוות דרבנן כגון מקרא מגילה ונר חנוכה וכו' אינם בכלל ב"ת כיון שלא אמרו שהם מפי הקב"ה, והרי פור רים וחנוכה מצוות חדשות הן שאינם יכולין לה" סמיכם לקרא ואעפ"כ מבואר מהרמב"ם דאילו אמרו שהם מן התורה הוו עוברין על ב"ת. ולכא' מוכח דגם במצוה חדשה כזה דא"א להסמיכו לקרא ג"כ עובר על ב"ת כשאומרים דהוא מן התורה ולא אמרי' זיל קרי בי' רב, וצ"ע טובא.

בענין ב"ת דחמשת מינין בלולב

ה. בגמ' סנהדרין פ"ח: מבואר דהמוסיף מין אחר לד' מינים שבלולב מיתלא תלי אמחלוקת ר' יהודה ורבנן אי לולב צריך אגד דלר' יהודה דלולב צריך אגד אמרי' דעובר על ב"ת וגם גורע המצוה שאינו מקיימנה ואילו לרבנן דא"צ לין. והביא דברי הרמב"ם בהל' ממרים פ"ב ה"ט שכתב שאם הוסיפו איסור כגון בשר עוף בחלב ואמרו דמן התורה הוא ונכלל בגדי האמור בתר" רה מיקרי ב"ת, ומשמע דגם באיסור חדש שייך ב"ת, ודחה זה דלא כתב הרמב"ם רק היכא די" כול להסמך האיסור בקרא שיכולין לומר דגם עוף נכלל בגדי אבל מצוה חדשה שא"א להסמך בקרא אינו עובר על ב"ת, וטעמא משום דזיל קרי בי' רב ולא חשיב הוספה כלל.

אמנם הגר"א באדרת אליהו פ' ראה כתב להדיא

דאיכא ב' פרשיות דב"ת בואתחנן ובראה, חדא הוא הוספה על מצוה גופה וחדא הוא הוספת מצוה על תרי"ג. וכן הרמב"ן שם (דב) כתב דהוספת מצוה חדשה כגון המחדש חג חדש עובר על ב"ת, ומפורש בדבריהם דגם הוספת מצוה שאינו שייך להסמיכו לקרא חשיב ב"ת. אלא די"ל דמודה המנ"ח בזה רק כשלא אמרו שהוא מן התורה, דבזה הוה אמרי' זיל קרי בי' רב ואינו עובר כמש"כ המנ"ח הנ"ל, אבל כשיאמרו שהוא מדרבנן עובר על ב"ת גם כשמוסיף מצוה חדשה (כשאינם מתקנים לצורך). ונמצא לפ"ז דבמצוה חדשה מיני' ובי' הוי הפוכות, דבהוספה שיכול להסמיכו לקרא אינו עובר עד שיאמר שהוא מן התורה כמש"כ הרמב"ם בהקדמה למשנה תורה ובהל' ממרים, ואילו במצוה חדשה שאינו יכול להסמיכו לקרא כגון בשר עוף בחלב הוא להיפך דאינו עובר עד שיאמר שהוא דרבנן דבלא"ה זיל קרא בי' רב, וצ"ע. ועוד יש לעיין להגר"א והרמב"ן אם עובר על ב"ת כשמוסיף מצוה על תרי"ג מדעת עצמו שלא בב"ד, דיש לדון דרך

וי"ל דבזה פליגי בעלי התוס' בסנהדרין, דס"ל דלא נאמר הלאו דב"ת אלא כשמשנה צורת המ" צוה דבזה דוקא מיקרי הוספה אבל כל שהמצוה קיימת דהאי לחודי' קאי ורק שהוא הוסיף בה דבר לא מיקרי הוספה כיון דהמצוה עומד בפני עצמה ואין הוספה מתייחסת לגוף המצוה, והיינו דלא אמרי' האי לחודי' קאי לחצאין דאם לחודי' קאי לענין מוסיף גורע ה"ה דלחודי' קאי דלא חשיב הוספה כלל. משא"כ לר' יהודה דלולב צריך אגד, כל שמוסיף מין אחר בתוך האגד הרי זה הוספה לגוף המצוה ושינה צורת המצוה וכ"ז מדאורייתא אבל מדרבנן נתחדש דשייך הוספה למצוה גם כשאינו משנה עצם צורת המצוה וגם הוספה בעלמא ג"כ מיקרי הוספה.

אכן גם לדברי התוס' בסנהדרין ע"כ מודים דאיכא ב"ת דאינו משנה גוף המצוה ואעפ"כ עובר על ב"ת וכגון הישן בשמיני בסוכה בכוונה לעבור דבזה מבואר בגמ' דעובר על ב"ת ואין מי שסובר דגורע השבעת ימים. וכן כתבו להדיא בדעת זקנים מבעלי תוס' ופי' הרא"ש בפ' ואתי חנן (דב, וז"ל, לא תוסיפו כו' ולא תגרעו ממנו, שאם תוסיפו תגרעו, וכל המוסיף גורע. שאם תעשה ה' ציציות גרעה הד' שהרי לא נעשית המצוה כתיקנה. וכן ה' פרשיות בתפילין וה' מי' נין בלולב. אבל אם ישבת שמונה ימים בסוכה לא גרעת, עכ"ל הרא"ש. הרי להדיא דאיכא חילוק זה דעובר על ב"ת ואינו גורע גוף המצוה.

אולם נראה דדין ב"ת דשמונת ימים דסוכה ודין ב"ת דחמשת מינים שבלולב חלוקין ביסודם, דבשמונת ימים דסוכה אין ההוספה בחפצא של מצוה שהוא כל דיני הסוכה בשבעת ימים דלא הוסיף עוד דין בצורת מצות ישיבה בסוכה, רק התם ההוספה הוא בזמן המצוה שע"י שנוהג דיני המצוה גם בשמיני הרי הוא הוסיף יום על ימי הסוכות, ובזה גם כשאין ההוספה מגרע גוף המצוה מ"מ עובר על ב"ת דהרי אין הטעם שאינו מגרע משום שאינו הוספה מעלייתא אלא משום שלא הוסיף בגוף המצוה וכיון שאין חס" רון בשם הוספה שפיר עובר על ב"ת. אבל בה' מינים שבלולב שההוספה הוא בגוף המצוה ע"י שמוסיף לדיני המצוה עוד מין, בזה ס"ל לה' תוס' בסנהדרין דכל שאינו משנה צורת המצוה ע"י ההוספה אינו חשיב הוספה מעלייתא לעבור עליו משום ב"ת , וע"כ חסר בשם הוספה היות וההוספה היא בגוף המצוה ואעפ"כ אינו מגרע.

ביאור דברי התוס' בסוכה ל"א:

ו. כתבו התוס' סוכה ל"א: (ד"ה הואיל) דט" עמא דאינו עובר בב"ת לרבנן כשאוגדו במין אחר [כמבואר מהגמ' ל"א: דאגד במין חמישי אינו עובר אלא לר' יהודה], היינו משום דב" עינן דרך גדילתן וכשנאגד במין אחר לא הוי דרך גדילתן. ולכא' מבואר מהתוס' שיש תנאי באיסור ב"ת דאינו עובר בב"ת עד שמוסיף במ"י

צוה באופן הראוי לקיום המצוה אבל כשמוסיף באופן שא"א לקיים בה המצוה לא מיקרי הוספה להמצוה. ועפ"ז נראה לבאר דברי המג"א סי' תרנ"א סקכ"ז שהביא שיטת הטור דרק כשמוסיף מין חמישי לשם מצוה הוי ב"ת משום דמצות צריכות כוונה. ולכא' פלא הוא דהא למה יהא צריך לכוונה במצוה, הלא אינו מקיים המצוה ע"י מין החמישי הזה, ולא נאמר בגמ' ר"ה דצ" ריך כוונה לעבור רק כשמוסיף שלא בזמנו אבל הכא בזמנו הוא, וע"כ הביאור הוא דבלאו כוונה אין ההוספה ראויה לקיום המצוה ולא מיקרי הוספה למצוה בכה"ג.

והן אמת דכל שמוסיף מין חמישי ע"כ ההוספה אינו ראוי לקיום המצוה דהא אינו מד' המינים, ואעפ"כ עובר על ב"ת, מ"מ מיקרי הוספה בחפ" צא דמצוה שמשנה צורת המצוה דע"י ההוספה תו אין המצוה ד' מינים אלא חשיב נטילה של ה' מינים שהוא שינוי בצורת המצוה. אבל לא נעשית המין החמישי חלק מהמצוה לשנות צור רתה אא"כ עשה המצוה כדרכה שהמעשה מצוה צריך להיות כתיקונה דבלא"ה לא מיקרי ההוס" פה מצורף למצוה, ורק ע"יז שמעשה המצוה כתיקונה כגון דרך גדילתן [להתוס'] ובכוונה למ" צוה [להטור] בזה הוא דאמרי' דהוסיף למצוה. נמצא דשייך להוסיף לגופה של מצוה דבר אחר שאינו מענין המצוה ולצרפו לעיקר המצוה ליי' חשב הוספה במצוה, אולם כ"ז הוא בחפצא וצור רת המצוה אבל המוסיף באופן שמשנה במעשה המצוה אינו עובר על ב"ת היות ובכה"ג דאינו עושה המצוה כתיקונה אין ההוספה מתייחס לה" מצוה שאפי' היה ממין הראוי לא היה מקיים בה מצוה בכה"ג, וא"כ לא נעשית ההוספה מגופה של מצוה.

בירור בפשט בדברי הגמ' בסוכה

ז. איתא בגמ' ל"א: מהו דתימא הואיל ואמר ר"י לולב צריך אגד ואי מייתי מינא אחרינא האי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי קמ"ל. ויש לדון בקמ"ל במאי חזרה הגמ'. ונראה דתליא בשני הדרכים של תוס' בסוכה ובסנהדרין, דלפי תוס' בסנהדרין הפי' הוא דקמ"ל דלא אמרי' האי לחודי' קאי מדרבנן. אולם לפי תוס' בסוכה גם בקמ"ל אמרי' האי לחודי' קאי ולא חזרה הגמ' בזה, אלא דאף דאמרי' כן מ"מ מסיק הגמ' דלא מהני הך סברא רק דלא נימא שהמוסיף גורע אבל בנוגע איסור ב"ת עובר גם היכא דאמרי' האי לחודי' קאי.

שיטת הרמב"ם בזה

ח. כתב הרמב"ם פ"ז מהל' לולב ה"ז כמה נוטל מהם וכו' אבל שאר המינין אין מוסיפין על מנינם ואין גורעין מהן ואם הוסיף או גרע [לא] פסל, עכ"ל. והשיג הראב"ד וז"ל לא שמעתי מעולם פסלות בזה ולא איסור תוספת וגירוע ואפי' לר' יהודה דאמר לולב צריך אגד דהא אמר רבא

SUKKOT EVERY WEEK

שליט"א RAV DAVID SUTTON
RABBI OF YAD YOSEF TORAH CENTER
NEW YORK

WHEN SHABBAT AND YOM TOV coincide, we recite in our prayers and in kiddush the blessing, - ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל והומנים "Blessed are You, Hashem, who sanctifies Shabbat, Yisrael, and the holidays." The Rabbis noted that Shabbat is mentioned in this blessing first, before Am Yisrael and the holidays, because Shabbat is the source of all other kedushah. Hashem made Shabbat sacred, and this is what enables us to become sacred people and the holidays to become sacred occasions. Shabbat is the source of all holiness.

This leads us to the conclusion that all the Yamim Tovim are, somehow, rooted in Shabbat. Within the themes and observances of Shabbat we can find elements of all the holidays, because Shabbat is the source of their holiness.

Rav Chaim Palagi, in his Nefesh Ha'chaim, notes the question raised by Rav Binyamin Halevi as to why we do not eat in a sukkah every Friday night. In our Friday night prayers, we proclaim that Hashem "spreads a sukkah of peace" upon us - הפורש סוכת - As such, Rav Binyamin Halevi asked, it would seem appropriate to observe the mitzvah of sukkah each and every Friday night.

I once had the opportunity to discuss this question with Rav Yaakov Hillel, Rosh Yeshivat Ahavat Shalom in Jerusalem. I noted that this question, at first glance, seem peculiar. Would we really consider applying the mitzvah of sukkah every week? Isn't this notion far-fetched, even for a fleeting moment's consideration?

Rav Hillel explained that to the contrary, the Friday night experience closely resembles the protection provided by the "clouds of glory" in the wilderness, which we commemorate on Sukkot through the mitzvah of sukkah. The Zohar teaches that when Shabbat begins, G-d hovers over the Jewish Nation like a mother bird hovering over her nest to protect her chicks. Hashem actually spreads over us a שלום to protect us, much as He spread the "clouds of glory" around our ancestors to protect them in the desert, as we commemorate on Sukkot.

"clouds of glory ..."

This concept is developed by Rav Chaim of Tchernovitz, in his work Sidduro Shel Shabbat, where he emphasizes that the peace and security lovingly granted to us by Hashem on Friday night resembles the serenity enjoyed by the Jewish People as they traveled under the protection of the miraculous "clouds of glory" in the desert. Every week, on Shabbat, we reside in the **צילתא** - the shadow of faith - just as on Sukkot. Rav Chaim of Tchernovitz proceeds to cite an additional teaching of the Zohar, that when women light the Shabbat candles on Friday night, they banish all the negative forces that are generated by the stress and anxiety of the workweek. Evil dwells amid sorrow and angst, whereas kedushah takes hold when there is joy and positivity. And thus with the onset of Shabbat, when the woman lights the candles which spread joy and

serenity, the negative forces are blocked from the entering our homes. As in the wilderness, we are protected by a special spiritual covering that prevents harmful, negative forces from reaching us.

On Shabbat, as opposed to all other special occasions, we have seven aliyos, calling seven men to the Torah. The seven aliyos of Shabbat correspond to the seven Ushpizin - the "guests" that visit our sukkot. The concept of Ushpizin is relevant to Shabbat because Shabbat is a weekly Sukkot, when we are given special protection and experience special joy and serenity.

Many people fail to recognize the unique kedushah of Shabbat, and to realize that the holiness of Shabbat exceeds that of Yom Kippur. Ironically, many Jews who disregard the kedushah of Shabbat ensure to observe Yom Kippur, which is on a lower level of sanctity. The Brisker Rav suggested that the reason for this is because people see observant Jews treating Yom Kippur with special sanctity, and so they, too, treat Yom Kippur as a special day. If we raise our awareness of, and sensitivity to, the unique, unparalleled sanctity of Shabbat, then we will not only enhance our own Shabbat experience, but will also influence our fellow Jews to treat Shabbat the way it is meant to be treated.

Let us, then, ensure to contemplate and think about this unique aspect of Shabbat - the special protection, the עובר ופוסל ממה שכתב דאין חייבין בזקן ממרא רק בשתפילין, בזה צריך לפי' המאירי דשאני זקן ממרא דבעינן פסלות בחפצא דמצוה וכמו שביאר הגר"מ הלוי בדעת הרמב"ם.

זה פסולה וכשחתך הוי תעשה ולא מן העשוי.

ואשר לפ"ז ניחא דעת הרמב"ם שפסק דאם הוסיף גבי לולב פסול ומ"מ אין חייבין עליו משום זקן ממרא, משום דהרמב"ם ס"ל דאף דאמרי' למ"ד א"צ אנד דהאי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי, אין זה אלא כדי שלא יפסול בחפצא של מצוה דאם באנו לדון אם הוי פסול חפצא כמו גבי ציצית בזה הוא דאמרי' דתלוי אם לולב צריך אנד או לא, וס"ל להרמב"ם דבדין זקן ממרא לא שייך אלא אם הוי פסול בחפצא, משא"כ כשנדון אם הוי חסרון בקיום המצוה בזה שפיר י"ל דכיון שעובר בב"ת ה"ה פוסל ואין כאן קיום המצוה, וזהו שפסק הרמב"ם בהל' לולב דהוספת מין פוסל אבל אין חייבין עליו משום זקן ממרא. ובזה מיושב ג"כ גירסת הר"ח דודאי פוסל כשי' מוסיף מין אחר, אבל הך פסלות הוי דין בחסד רון קיום ולא בחפצא דמצוה, דבזה אמרי' האי לחודי' קאי, עכ"ד. והאחרונים מוסיפים דכל זה כפתור ופרח בלשון המאירי בסנהדרין שהק' סתירת הסוגיות מסוכה לסנהדרין ותי' וז"ל, אלא שנראה שזו שבכאן (סנהדרין) לא נאמר אלא לענין זקן ממרא שלא ליהרג עליה וזו שבמסכת סוכה לענין המצוה ולפסלה, עכ"ל.

והראב"ד סובר להיפך משיטת הרמב"ם דעובר על ב"ת רק כשמוסיף מין אחר אבל באותו המין אינו אסור כלל. ואפשר שס"ל דלא מיקרי הוס' פה אלא כשמוסיף מין חדש שאין ראוי לקיים בו המצוה, אבל כל עוד שמוסיף ממיני המצוה אין זה הוספה אלא כעשיית מצוה ב' פעמים וכעין מש"כ התוס' בר"ה.

עמהם מין אחר שאינו ממינין שיוצא בהן מ"מ הואיל והוא בתוך האגד הרי זה מצרפו להיות מן המצוה ונמצאת המצוה נעשית בה' מינין. וכמו כן י"ל אף למ"ד א"צ אנד כשמוסיף מין מהד' מינים עצמם, דכיון שהוא ראוי לצאת בו ג"כ הרי ע"כ נחשב להיות חלק מהמצוה דהאי מינייהו מפקת הרי כל אחד מהלולבים ראויים לצאת בו, וכיון דנחשב שנעשית המצוה גם בו ממילא נעשית הוספה לגוף המצוה ועובר וגורע.

והראב"ד סובר להיפך משיטת הרמב"ם דעובר על ב"ת רק כשמוסיף מין אחר אבל באותו המין אינו אסור כלל. ואפשר שס"ל דלא מיקרי הוס' פה אלא כשמוסיף מין חדש שאין ראוי לקיים בו המצוה, אבל כל עוד שמוסיף ממיני המצוה אין זה הוספה אלא כעשיית מצוה ב' פעמים וכעין מש"כ התוס' בר"ה.

אמנם עדיין מוקשים דברי הרמב"ם מהגמ' בס' נהדרין פ"ח שכתב דאין חייב משום זקן ממרא אלא בחמש טוטפות בתפילין אליבא דר"י דבזה דוקא אמרי' כל המוסיף גורע, אבל בלולב לא מצאה הגמ' גיונא דנימא בי' כל המוסיף גורע, וכ"כ הרמב"ם להדיא בהל' ממרים (דג), ואילו לפי הרמב"ם בהל' לולב הרי איכא הוספה מאותו המין דמוסיף גורע ואמאי אינו חייב גם בזה משום זקן ממרא.

ובחי' הגר"מ הלוי על הרמב"ם כתב להוכיח מזה [ואעתיק קצת מלשונו] דברמב"ם מפרש דהא דקאמר בגמ' דלמ"ד לולב א"צ אנד דהאי לחודי' קאי, אין פירושו דאינו פוסל כלל אלא דהוי זה דין בחיובא דזקן ממרא, דכיון דהאי לחודי' קאי לא שייך בזה דין זקן ממרא אף אם באמת פסול. אלא דזה גופא צ"ב למה תליא דין זקן ממרא בדין לולב צריך אנד כיון דבכל גווני תוספת פור סלת גם אם לולב א"צ אנד. והנה עי' בסנהדרין פ"ח בתוס' (ד"ה אי) שהביאו גירסת הר"ח בדברי הגמ' דסוכה דף ל"א: וז"ל, מהו דתימא הואיל ואמרו חכמים בין אגוד בין שאינו אגוד כשר הלכך א"צ אנד והאי יתירה דמוסיף על הד' לחודי' דיי' קאי ולא מיפסל בי' קמ"ל, עכ"ל, אשר מפור' רש בזה כעין דברי הרמב"ם דאפי' למ"ד לולב א"צ אנד תוספת פוסלת ג"כ (ועי' להלן בדברינו שיש לחלק בין דברי הר"ח לדברי הרמב"ם דשני נידונים חלוקין הן). וצ"ב, דכיון שהוספת מין אחר פוסלת אמאי אינו חייב משום זקן ממרא, ועוד על מה נאמר בסנהדרין האי לחודי' קאי.

וחוקר הגר"מ הלוי זצ"ל אם הא דתוספת פוס' לת הוי חסרון בחפצא דמצוה שאין זה המצוה שציותה התורה וכמו אם פחת מין אחד ואינו שייך דין הפסלות לאיסור ב"ת, או דילמא הוי הפסול עצמו מדיני ב"ת דכיון שעבר והוסיף הרי נכלל בזה דהוי חסרון בקיום המצוה ג"כ. ועיי"ש שהוכיח מדברי הרמב"ם בהל' ציצית דהוי ההוס' פה פסלות בעצם החפצא דמצוה וכדד הראשון (א,ט"ו) שכתב דהמוסיף חוט אע"פ שחתך הרי

(סוכה לו): מ"ט דר"י דאמר אין אוגדין את הלוי' לב אלא במינו קסבר לולב צריך אנד ואי אנדי' בי' מינא אחרינא הוה לי' מוסיף מכלל דכי קטיר לי' בסיב ובעיקרא דדיקלא ליכא מוסיף אע"ג דאיכא טפי מלולב אחד וכ"ש לרבנן דאמרי א"צ אנד דאמרי' (סנהדרין פ"ח): האי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי, עכ"ל. וכן נראה שהוא שיטת התוס' בר"ה כ"ח: ד"ה ומנא, ועיי"ש בערוך לנה.

ויש לדון בראיית הראב"ד מהגמ' סוכה דף ל"ו, דהגם שמוסיף אנד של מין לולב אין זה הוס' פה שעובר עליה, אבל עובדא זו חלוקה ממש"כ הרמב"ם דהנוטל שני לולבים עובר בב"ת. וביאור החילוק ע"פ מה שכתבו התוס' בסוכה ל"א: (לעיל באות ו) דאנדי' במין חמישי לא הוי ב"ת אלא לר' יהודה דסבר שצריך אנד אבל לרבנן כיון דאין האגד דרך גדילתן ואינו ראוי לקיים בו מצות לולב אינו עובר בזה בב"ת. ומ' בואר דאינו עובר על ב"ת עד שמוסיף באופן שהיה ראוי לקיים את המצוה, ולפ"ז אין הוכחה כלל נגד דברי הרמב"ם מדף ל"ו: דהתם איירי כשהוסיף מין לולב באגד דאינו דרך גדילתן ואינו ראוי לקיים המצוה בכה"ג, וממילא אינו עובר על ב"ת, משא"כ הרמב"ם איירי בנוטל ב' לולבים יחד דבכה"ג שניהם ראויים הן לקיים בהן את מצות לולב וא"כ חשיב הוספה לעבור על ב"ת. וע"ע במגיד משנה מה שכתב לדחות ראיית הראב"ד.

ובגוף דברי הרמב"ם שכתב דאם הוסיף מין מד' המינים עובר על ב"ת ופסל (לפי נוסח ישן) צ"ע, דבהל' ה' כתב וז"ל ארבעה מינין אלו מצוה אחת הן ומעכבין זה את זה וכולן נקראין מצות לולב ואין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן, והוא גמ' סוכה ל"א: דאין מוסיפין על ד' המינים. הרי דאסור להוסיף מין אחר אבל לא נאמר בזה דין פסלות כמו שכתב גבי הוספה דאותו המין, וכ"כ המגיד משנה בדעת הרמב"ם והביא מדברי הגמ' בסנהדרין פ"ח: דלרבנן שא"צ אנד אמרי' בהוספת מין אחר האי לחודי' קאי והאי לחודי' קאי ומ"מ אין מוסיפין לכתחילה כמש"כ בגמ' סוכה ל"א: וכתב בביאור הלכה (או"ח תרנ"א סע' י"ד) דכוונת המ"מ כמש"כ התוס' בסנהדרין פ"ח: דאסור מדרבנן, וצ"ע מ"ש מין אחר שאסור ואינו פוסל ומ"ש הוספה באותו המין שעובר ופוסל.

ולכא' הביאור בדברי הרמב"ם הוא דלא נאמר האי לחודי' קאי רק במין אחר הואיל ואינו מצוי רף להמצוה בעצם לפי הרבנן דא"צ אנד, דהנה באמת כל אחד מהמינים עומדין בפני עצמן דהרי אין האגד מצרפם היות ואינו חלק מהמ' צוה, וא"כ כל מין עומד בפנ"ע, ורק דכיון דה' מצוה הוא בד' מינים גוף המצוה מחבר כל הד' מינים להיות יחד לקיום המצוה, אולם מין אחר שאין לו שייכות להמצוה אין כאן מה לצרפו להד'. משא"כ לר' יהודה שלולב צריך אנד, כיון דהאגד מקשרן להיות מהמצוה א"כ גם כשצירף

TODAH LE'HASHEM IT'S SUKKOT

שליט"א RAV YARON REUVEN
FOUNDER OF BEEZRAT HASHEM INC
FLORIDA

DEFINE HAPPY

"You shall rejoice on your Festival... for HaShem, your God, will have blessed you...and you will be completely joyous" (Deuteronomy 16:14-15)

ושמחת במועדך... כי ודרכך יקוק אליך...
והיית אך שמח" (דברים טו יד-טו)

Whether it Rains or shines on our Sukkah, the biblical mitzvah to be happy and joyous during Sukkot is here to stay. While being joyous seems easy enough to achieve with some good food, Kosher Jewish music and family time. The problem with the happiness commandment is that the majority of us can't figure out how to truly attain it even during the whole year. While there's not a single person on earth that does not seek to be happy, only the proportionally few remaining Bnai Torah left in the world know how to achieve it. How could it be that such a highly demanded thing is virtually unfound? The simple reason is that most people simply don't know what happiness is. Though it may not be easy, and at times outright difficult, attaining true happiness is no more difficult than a life full of everything except happiness. As the Alshech HaKadosh once taught that it is much more difficult to go to Gehinom than to Gan Eden. While the path to Gehinom is full of fighting, cheating, lying and stealing and big egos, the path to Gan Eden is the exact opposite. Who would want all those headaches? Join me for a journey towards attaining true happiness step by step. BeEzrat HaShem we

will succeed in implementing it during Sukkot and all year round.

"Mitzvah gedola lihiyot b'simcha tamid"
"It's a big mitzvah to always be joyous"
(Likutey Moharan, Torah 24)

We've all heard the happiness song

*"Saying
Todah
Le'Hahem
is the key
to getting
all salvation
from HaShem
Yitbarach"*

based on the teachings of Rebbe Nachman of Breslev, yet how many people can testify to heaven that they live this happiness and joy even when they're life is full of darkness and difficulty? It seems impossible to join the "happy people" dancing in the circle, when we're so busy wallowing in our own personal pain and sorrow. I remember asking myself "what are they so happy about?" more than a few times in the past. Of course no reasonable person is even remotely interested in the temporary happiness of a shoteh

(a drunkard), yet many settle with just that.

Instead of listening to the Sages about having a temporary sadness, many find themselves with a temporary "like-happiness" that's typically depending on exterior stimuli. Even this false sense of reality does not have the staying power promised, and only appears sporadically inside their constant state of sadness. Some fool themselves into thinking that they're happy by regularly using marijuana, alcohol, pain killers, and other psychedelics. Others choose to manipulate a different hormone (i.e. adrenaline), and jump out of planes, gamble or otherwise put themselves in dangerous situations intentionally. The list of temporary fixes has no end, and some can even sound reasonable. Just as Pharaoh kept Am Yisrael too busy to even think straight, the Yetzer HaRa has even more creative tools.

"And Moses spoke accordingly to the Children of Israel; but they did not heed Moses, because of shortness of breath and hard work" (Exodus 6:9)

In the end, these adrenaline rushes and/or mind altering drugs only help the unhappy drown out the pain of their "sad reality." Aside from the obvious life danger, all addicts admit that even this false reality has its limits. Are these people acting out of desperation or simply ignorance about attaining happiness? Most likely it is a combination of both.

"...and Avraham came to eulogize Sarah and to grieve over her"

(Genesis 23:2)

".....וַיָּבֹא אַבְרָהָם לְקַדֵּד לְשָׂרָה וּלְבִלְתָּהּ"
(בראשית כג ב)

Anyone that allows themselves the privilege of thinking honestly should now begin to ask some questions about themselves. Questions like "can we attain true happiness despite the sadness that is very much a part of life?" The Torah testifies that Avraham Avinu excelled in minimizing his sadness even when he found out that the love of his life, Sarah Imenu, has passed on? Can we emulate Avraham Avinu? The answers to both are YES! The simple fact that the difficult life experiences of our forefathers are written in the Torah is a testament that we can [and must learn to] emulate them at our own respective levels. The "how to" is a bit more complicated and requires several steps. Needless to say, the same intellectual honesty that we started with, must be prevalent in each of the steps.

MONEY REALITY CHECK

Today's politically correct world is quick to conclude that talks of Biblical rebuke are negative, yet much of the holy Torah is just that—Mussar (i.e. rebuke). It may surprise some to learn that in his commentary on the Talmud (Shabbat 32b), Rashi clearly states that the words Mussar and Torah are synonymous. As HaRav Nissim Yagen zt'l once said "even the exciting wedding day between Am Yisrael and HaShem Yitbarach began with the Ten Commandments that forced us to change everything overnight." Whether it's the difficulties experienced by our forefathers, the intricate details of the Torah commandments, or the heavy price we pay for disobeying either of them, the holy Torah is the instructions book to life.

"This shall be the reward (Eikev עקב) when you hearken to these

ordinances, and you observe and perform them;" (Deuteronomy 7:12)
והיה עקב תשמעון את המצוות האלה ושמרתם ועשיתם אתם... (דברים ז יב)

Unlike most of the Torah, Parashat Eikev (i.e. The Reward) opens in an unusually delightful way, whereby Moshe Rabbeinu tells Am Yisrael about the divine promise of extraordinary rewards. The "fruit of your womb (i.e. children) and fruit of the land (i.e. \$u\$tenance) are just the starting points of the countless blessings being promised. Yet, it seems like each year there are more "Breaking News" stories of suicide by the same modern-day celebrities that looked really happy and blessed. Why does the richest and most conveniently living society in history want to stop living so badly? Although the research shows a 72% higher suicide risk for an unemployed person, the suicide risk is also higher in wealthier neighborhoods? Disturbing as they might be, these stories serve as a testament that the material part of the blessing is indeed incomplete. In short, it's the not the money that makes the happiness world go round!

As is the way of the Torah, we turn to our holy Sages for answers. The same holy Sage, Rashi, uncovers the secret of the blessings, and thereby one of the first secrets to happiness. A brief analysis of the word Eikev (reward עקב) shows that it also means heel (i.e. the back part of the foot). Allegorically, just as it is inevitable for the heel to arrive at its destination as a result of every [normal] step forward, the Torah promises that the "reward" (i.e. Eikev) arrives "after" the observance and performance of the commandments.

(דברים ז טז) ".....כי מוקש הוא לך"
"...for it is a trap for you" (Deuteronomy 7:16)

So what if we received what we thought were the "blessings," but without the prerequisite steps? Just four verses ahead we see the word Mokesh trap inside the very verse that's warning us about violating the divine instructions. This self-inflicted, Yetzer Hara induced, spiritual poison is the essence of our free will in this world. As our sages repeatedly tell us "Everything is in the hands of Heaven, except the fear of Heaven" (Berachot 33b).

After retelling the details of our divine wedding at Mt. Sinai, Moshe Rabbeinu repeats the Ten Commandments and shocks the nation with what many thought is impossible. In Parashat Va'Etchanan, God code names the observers and violators of his mitzvot, His lovers and His haters, respectively. To ensure clarity, God repeated these words later in the same Parasha, telling Moshe Rabbeinu about the outcome of one who refuses to do Teshuva.

"...And He repays [abundance] to His haters in his lifetime to make him perish; he shall not delay for His hater—in his lifetime He shall repay him." (Deuteronomy 7:10)
ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו לא יאחר
לשנאו אל פניו ישלם לו (דברים ז י)

In what is arguably the scariest verse in the Torah, we now understand why material success is not always the Eikev (reward), but can sometimes be the actual Mokesh (trap). Interestingly the word Mokesh also means landmine in Modern Hebrew (i.e. a deadly bomb hidden underground as a trap).

From here we learn a powerful Mussar lesson about being honest with ourselves in our journey to true happiness. When it comes to materialism, it's time we look at the facts and take them to heart. Enough with basing our happiness on some imaginary bank account

more on **PAGE 28**

LA MÉDINA ET JERUSALEM. UN OBJET DE MITZVA

RAV RONEN A. ABITBOL שליט"א

RABBIN DE LA COMMUNAUTE SEPHARADE HEKHAL SHALOM ET AUTEUR DE KEAYAL TAAROG 3 VOLUMES
MONTREAL

« ET VOUS PRENDREZ pour vous le premier jour un fruit de l'arbre hadar, des branches de palmier, des rameaux de l'arbre avoth et des saules de rivière et vous vous réjouirez en présence de l'Eternel votre D-ieu, pendant sept jours ». (Vayikra 23, 40)

La Torah institue l'obligation pour tout homme juif, au cours de la fête de Soukot, de se saisir de quatre espèces : saule, palmier, cédrat et myrte et un fruit de Hadar. La Michna, dans le traité Souka (41a), relate l'étendue et l'évolution dans le temps de ce commandement : « Au début le Loulav était saisi dans le Sanctuaire durant sept jours et dans la Médina (l'extérieur du temple) un seul jour. Une fois le Temple détruit Rabbi Yo'hanan Ben Zakaï institua que l'on prenne le Loulav (même) dans la Médina pendant sept jours en souvenir du Temple ».

La situation est donc la suivante : au départ la mitsva durait sept jours au Temple et un seul jour à l'extérieur. Par la suite, une fois le Temple détruit, l'obligation fut étendue aux sept jours à tout endroit, les six derniers jours qui constituent une innovation étant destinés à garder le souvenir de la pratique du commandement au Temple.

Il ressort donc de ce texte que de nos jours lorsque nous pratiquons la Mitsva de Loulav, une fois le premier jour passé, c'est dans l'optique de remplir le devoir institué par Rabbi Yohanan Ben Zakaï, à savoir d'agir à l'identique de ce qui se faisait au Temple en tant que zekher (souvenir).

Les commentateurs divergent sur la définition du terme Médina employé dans la Michna.

Rachi, sur place, en donne la définition suivante : « la Médina est constituée de tout l'espace extérieur au Temple ». Donc la position de Rachi quant au terme Médina est purement et simplement toute zone extérieure au Temple. Alors nous comprenons

1.The walls of the sukkah should be sturdy enough that a normal wind will not shake them.

que pour ce qui concerne la Mitsva de quatre espèces, Jérusalem a le même statut que le reste du monde, et selon la Torah on y utilise le Lulav seulement le premier jour.

Par contre le Maimonide (Rambam), dans son commentaire sur la Michna, apporte sur ce terme un éclairage tout à fait différent. Pour lui le terme Médina englobe toutes les villes d'Israël à l'exception de Jérusalem. Par conséquent, pour Rambam le statut du Temple et de Jérusalem sont identiques au regard de la mitsva des quatre espèces.

Rabbi Yaâkov Etlinger Zt"l, dans son commentaire sur le Talmud intitulé « Âroukh Laner » tire des conclusions importantes de ces quelques mots du Rambam. Selon lui, si l'on considère que la mitsva du Loulav s'applique dans les

mêmes conditions au Temple et à Jérusalem, cela implique que ce commandement est indépendant de la présence du Temple. Même après la destruction de celui-ci, Jérusalem conserve son statut spécifique de ce point de vue. Alors il s'ensuit que même de nos jours, à partir du deuxième jour de Soukot la mitsva sera d'ordre Torahique à Jérusalem et d'ordre rabbinique dans tout autre point du globe.

Malgré cette position, certaines limites sont posées par l'auteur lui-même. On ne pourra appliquer cette halakha que dans les limites de la Jérusalem antique, ce que l'on appelle aujourd'hui « la vieille ville », et dans les zones de celle-ci dont nous avons la certitude qu'elles font partie des territoires sanctifiés lors de la première conquête de la ville, à l'époque biblique. En pratique, l'un des seuls endroits à avoir ce statut est le Kotel, le Mur occidental. Ainsi, toute personne présente au Kotel, par exemple, le troisième jour de Soukot, et qui y accomplirait la mitsva de Loulav réaliserait un commandement de la Torah tandis qu'une autre personne présente à Tel Aviv le même jour réaliserait une mitsva d'ordre rabbinique.

Par contre le Rav Moshé Feinstein Zt"l, dans le huitième volume de ses responsa pose une question toute aussi décisive. La Michna du même traité à la page 42b, indique que lorsque le premier jour de la fête de Soukot tombait Chabbat, tout le monde apportaient leur Loulav au Temple le vendredi (veille de la fête). Or si Jérusalem a le même statut que le Temple il aurait suffi de

2.A sukkah should really have four walls, but three walls are also acceptable, although certainly not so cozy.

se contenter d'amener les quatre espèces dans une des synagogues de la ville dont par ailleurs le traité Meguila nous dit que Jérusalem regorgeait. De là, le Rav Feinstein Zt"l, en tire une conclusion stupéfiante: Si le texte problématique entre en contradiction avec une Michna explicite, c'est qu'il ne peut qu'être erroné, donc le texte de Maimonide qui soulève ces questions est une erreur de copiste (taout sofer).

Mais nous trouvons que le Rav Yossef Shalom Elyashiv Zt"l, considéré comme l'un des décisionnaires majeurs de notre époque se rendu tous les jours de Soukot au Kotel chaque année pour y accomplir la mitsva des quatre espèces en conformité avec l'avis du Rambam.

Il ressort de l'idée développée par le Âroukh Laner que Jérusalem a conservé une part de sa Kedoucha (sainteté) spécifique. Cette sainteté s'exprime par la capacité d'y réaliser la volonté divine « devant Hachem », même de nos jours, même en l'absence du Beth Hamikdash. De là nous comprenons que la Kedoucha de Jérusalem ne peut se vivre qu'à travers un geste d'une Mitsva.

4.Many people purchase pre-made Sukkots made of metal, with fabric walls that attaches to the metal frame. According to many opinions this type of sukkas are not a good option. If no alternatives are available, one should make sure that the fabric walls are tied down with a strong rope or tie-raps all along the bottom and the top of the frame. In addition several horizontal strings need to be tied around the sukkah (at least from three sides). These strings should be tied at intervals of less than 24cm, starting from the bottom of the Sukkah, to a height of at least 80cm. This method invokes a halakhic principle of "Lavud", that considers the strings to be united to form a solid wall. With such strings, the Sukkah is kosher according to all opinions.

SELON LA KABBALE UN CONCEPT DE "RECYCLAGE"

A la fin de Soukot, nous nous retrouvons avec différents objets qui nous ont servi à accomplir des commandements mais qui ne servent manifestement plus à rien : les Quatre Espèces, les branches de saule de Hochâna Rabba ou encore le Sekhakh (branchage) qui a servi de toit à la Soukah.

Pourtant, il nous est interdit de nous en débarrasser en les jetant à la poubelle. Pourquoi? La Torah écrit qu'après qu'Abraham ait acheté le champ pour y enterrer Sarah, « le champ s'éleva ». (Berechit 23 :17)

De quelle manière un champ peut-il s'élever ?

Rachi explique que lorsqu'un objet matériel est utilisé pour accomplir une Mitsva, il s'élève spirituellement. Il en est de même pour les objets qui ont servi à nous élever durant la fête.

Des objets tels qu'un Loulav usagé, des Tsitsit déchirés ou un Chofar défectueux, bien qu'ils n'aient conservé aucune sainteté intrinsèque, ils ne doivent pas être traités irrespectueusement ou jetés à la poubelle (Michna Beroura 21:6). Il est cependant permis de laisser ces objets dans un endroit propre même si on sait que quelqu'un d'autre viendra et nous en débarrassera (Michna Beroura 21:7). Les gens très scrupuleux prennent sur eux d'ensevelir ce genre d'objets ou les mettent dans une Gueniza (Rama).

Il existe dans la Kabbale un concept de "recyclage" qui propose que chaque objet utilisé pour une Mitsva soit réutilisé pour une autre. (Choul'han Ârou'h Harav para.12)

Par exemple, certaines personnes gardent le Loulav et les branches de saule et myrtes jusqu'à la veille de Pessah et s'en servent pour alimenter le feu lors de la combustion du

3.The sukkah walls can be made from any material, even from the ones that are not kosher for the s'kakh (i.e. metal, bricks, plastic, etc.).

'Hamets (Maharchal para. 77). Pareillement, de vieux Tsitsit détachés du Talith peuvent servir de marque page. (Maharil) D'autres ont l'habitude de ramasser des dizaines des Etroguim après la fête et de faire une confiture qu'on peut ensuite la servir à Tou Bichvat.

Quoique vous décidiez de faire avec ces objets, rappelez-vous un principe fondamental : les Mitsvot permettent aux individus d'exprimer leur relation personnelle avec D-ieu et d'être créatif dans les limites de la Halakha.

SUKKOT

MOST EMINENT OF THE FESTIVALS

HARAV HAGAON RAV YISRAEL BITAN שליט"א
DIRECTOR OF HAKETER INSTITUTE
JERUSALEM

THE TORAH (VAYIKRA CHAPTER 23) DESCRIBES ALL THE HOLIDAYS in the Jewish year, beginning with Pesah and concluding with Sukkot. After describing Sukkot in brief, the Torah sums up (verse 36), "These are the festivals of God, sacred calendar occasions that you must announce, each in its own time." Then, the Torah continues to describe the festival of Sukkot in greater detail. Logically, one would think that verse 36 should come after the Torah completes its description of Sukkot.

The Tzeror Hamor (commentary on the Torah) explained that by placing the verses in this order, the Torah teaches us the eminence of Sukkot above all the other festivals. Although the festival of Pesah is fundamental to Torah Judaism, the fact is that the people of Yisrael had not yet reached their spiritual goals at the time of the exodus from Egypt. They did not possess the Torah and its mitzvot at that time. Although they received the Torah and accepted the yoke of the mitzvot at the time of the festival of Shavuot, their efforts were flawed as they proved later by worshipping the Golden Calf. This sin was not rectified until Yom Kippur three months later. Only after Yom Kippur were they ready to celebrate their being God's nation in the full sense of the term. At that time, they were able to celebrate their full-fledged nationhood during the festival of Sukkot. Thus, this is the most eminent of all the Torah's festivals.

Symbolizing the eminence of Sukkot are the many mitzvot that we are commanded to perform on each day of the festival, including dwelling in sukkot, picking up the four species and bringing numerous offerings and sacrifices to the Altar in the Beit Hamikdash. As an expression of the unique quality of these eight days, we recite the entire Hallel on each one.

The Midrash (Pesikta deRav Kahana, appendix 2) teaches that on Rosh Hashanah the Blessed Holy One judged everyone in the world and He sealed the judgment on Yom Kippur. In case the people of Yisrael have been sentenced to go into exile, they construct sukkot and voluntarily exile themselves from their homes. The Blessed Holy One then considers it as if they had been exiled to Babylon and excuses from receiving such a punishment.

The Torah states (Vayikra 23:42), "You must dwell in sukkot for seven days; every citizen of Yisrael must dwell in sukkot." The Arizal pointed out that the verse first states this commandment in the second person - "you must dwell" - and later repeats it in the third person - "they must dwell." He explained that only the first part of the verse is the commandment, whereas the second part is a promise - in reward for fulfilling this mitzvah the people of Yisrael will merit basking in the sukkah made of the skin of the Leviathan in the future. This corresponds to another teaching of the Pesikta - The Blessed Holy One said, "I promise to protect all those

who fulfill the mitzvah of sukkah from the fires of Gehinnom."

Harav Yehuda Tzadka explained the significance of this verse's choice of words - "citizen of Yisrael." Citing the holy Zohar (Volume III, page 103a), he taught that by performing the mitzvah of sukkah properly, a person proves that he is indeed a full-fledged citizen, a scion of the holy nation of Yisrael.

Harav Eliyahu Hakohen of Tripoli (Libya) wrote in his sefer Orhot Hayim that by fulfilling the mitzvah of Sukkah we bring the Final Redemption closer. He demonstrated that this is alluded to in the verse "basukkot teshevu shiv'at yamim, you must dwell in sukkot for seven days." The initial letters of these words spell Tishbi, a reference to the Prophet Eliyahu. In the merit of dwelling in sukkot we will soon hear the clarion call of Eliyahu announcing the Redemption. See more in Siman 625:3.

Harav Yosef Hayim (sefer Aderet Eliyahu) cited the Midrash (Vayikra Rabba 30:15) expounding on the verse (Mishlei 30:18), "Three things are beyond my comprehension while there are four things that I do not know." The three things are the Pesah sacrifice, matza and maror. The four things are the four species (lulav, etrog, etc.). Rav Yosef Hayim taught that the three things are known to be symbols of our redemption from Egypt. The Pesah sacrifice symbolizes the fact that God skipped over a large portion of the four hundred years that we were destined to be enslaved and hurried to redeem us after only half that period. The matzo symbolizes the fact that He redeemed us so swiftly that our dough did not have a chance to leaven. The maror symbolizes the bitter punishments that God brought upon the Egyptians for their cruelty toward us. The future Redemption will

parallel the redemption from Egypt as the verse teaches (Mikha 7:15), "I will show him wonders similar to the days when you left the land of Egypt."

The four species represent the four classes among the nation of Yisrael. The etrog represents those who are filled with Torah knowledge and good deeds. Those who are filled with Torah knowledge but have few good deeds are represented by the lulav while those who have many good deeds but have no Torah knowledge are represented by the hadassim. Those who possess neither Torah knowledge nor good deeds are represented by the aravot. (See the preface to Siman 645.) We perform the mitzvah by holding all four species together, symbolizing the fact that when all the factions of the people are united they are protected from all evil. Since the destruction of the Bet Hamikdash and the exile occurred as a result of baseless hatred, as our Sages taught (Yoma 9a), becoming unified is the catalyst for bringing about our redemption. This, Rav Yosef Hayim concluded, is the meaning of the verse - if I am not familiar with the four things, meaning that the nation is not unified, then the three symbols of the redemption will not be realized either.

לכבוד מנהלי מוסדות שלהבת
במונטריאול
בראשות הרב גד יפרח שליט"א

הנני מברככם שתמשיכו
לעשות פעלים לתורה ללמוד
וללמד להרביץ תורה ויראה
בדרך אבותינו הקדושים.
שתזכו להגדיל תורה ולהאדירה
ולקרב לבבות אחינו בית
ישראל לאבינו שבשמים.

חג שמח
הרב ישראל ביתן

THE CANOPY OF FAITH

Rabbenu Yaakov, author of Arba'a Turim, wrote (Siman 417) that the three major festivals of the Torah correspond to our three Forefathers. Pesah corresponds to Avraham Avinu, who told his wife Sarah (Bereshit 18:6), "Knead dough and make loaves," meaning to bake them into matzo since it was Pesah at that time. Shavuot corresponds to Yitzhak Avinu, for when God revealed Himself at Mount Sinai to give the Torah to the people of Yisrael He blew a great shofar that was fashioned from one of the horns of the ram that Avraham sacrificed on Mount Mori'a in place of his son Yitzhak. Sukkot corresponds to Yaakov Avinu, for when he arrived at the city of Shekhem he erected sukkot for his livestock.

Our Sages taught (Sukkah 2a) that the meaning of the mitzvah of sukkah is that the Torah is telling us, "Go out from a permanent dwelling and sojourn in a temporary dwelling." The Torah also describes this festival as the hag ha'asif, the festival of the ingathering of the year's produce. This is naturally a season of happiness and satisfaction since each farmer fills his storage bins with the abundance of grain that his fields have produced. However, this is a time of great spiritual danger, since the farmer might entertain the thought that he has earned his wealth through his own efforts and ingenuity. He might forget that he is totally dependent on God and that all he has comes from God. At this time, therefore, the Torah demands, "Go out from a permanent dwelling and sojourn in a temporary dwelling." Throw away the thought that you have established a permanent presence on this world. Internalize the idea that your presence in this world is temporary and is not something to be championed.

The Torah describes the young Yaakov Avinu as a yoshev ohalim, one who dwells in tents. Yaakov devoted his life to Torah study; nothing else occupied his mind. In Bereshit 33:17, where the Torah states, "Yaakov traveled to Sukkot. He built a house for himself and he fashioned sukkot for his livestock," the Targum known as Yonatan teaches, "He built a bet midrash for himself and fashioned huts for his livestock." He built nothing for his personal use; he dwelt in tents. His only permanent structure was the bet midrash where he studied Torah.

The Hebrew word for livestock is mikneh, which means acquisition. For Yaakov Avinu, all his acquisitions and possessions deserved only his fleeting attention. He placed them in sukkot, a temporary place, because for him these things had only temporary value.

It becomes clear, therefore, that the festival of Sukkot corresponds to Yaakov Avinu. On Sukkot we are internalize the lesson that life in this world is comparable to life in the sukkah - it is very temporary. Our permanent place, our permanent life, is in the World to Come. Therefore our Sages (Zohar Vol. III, page 103a) referred to the mitzvah of sukkah as the "shadow of faith." The sekhakh on the sukkah represents our internalizing of the realization that this is a temporary world and that everything we receive in this world comes from God. Wherever he goes and whatever he does, he knows that he is totally dependent on God's protection.

For this reason, the festival of Sukkot is labeled the "season of our joy." As King David wrote (Tehillim 5:12), "All those who trust in You will rejoice; they will be eternally glad." This means that once we have learned to trust completely in God and we are aware that He protects us constantly, we will rejoice in every situation. King David continued, "Those who love Your Name will be merry, for You shield them."

SHEMINI ATZERET

Rashi (Bemidbar 29:35) cited a Midrash explaining that through the seven days of Sukkot the kohanim offered seventy bulls as sacrifices on the Altar on behalf of the seventy nations of the world. When Sukkot comes to its conclusion, God tells the Jewish people, “Please make a small banquet for Me so that I can enjoy you.”

Harav Moshe Feinstein (sefer Darash Moshe, page 134) offered an explanation for the concept of offering sacrifices on behalf of the nations and the idea of making a small banquet. At the same time he explained why Shemini Atzeret follows Sukkot immediately unlike the fifty-day separation between Pesah and Shavuot.

God created the world in such a way that people must depend on one another. Different materials exist in different places and they are all essential for each person, forcing each one to socialize and establish trade and diplomatic ties with the other. No one person would be able to grow his own food, prepare it so that it is edible, build his own dwelling, fashion his own garments and so forth.

Because of this, mankind needs to strive to maintain peace between individuals, between families and between nations. We offer seventy bulls on Sukkot so that in this merit there will be peace among the seventy nations, thus benefiting all of mankind, includes our own nation.

The need for world peace should be self-evident to every human being, and yet we see that there are those who seek to make war among nations. They choose war for short-sighted goals, ignoring the fact that they are thus denying themselves all the enormous benefits of peace.

Every storekeeper knows that if he wishes to make good business and profits, he must treat all his customers nicely and courteously, even those customers who do not react in kind. War is expensive, destructive and brings irreversible damage to all those who engage in it. Even so, there are people to whom life is cheap and expendable, for whom momentary glory and wealth is worth more than enabling the world to thrive and grow in peace. When people allow themselves to be controlled by infantile negative character traits, that can be the result.

Immediately after offering these seventy sacrifices on behalf of world peace, the Torah demands that we take a moment to internalize the lesson that personal glory and wealth are worthless values, that the only true value is to devote ourselves to the Blessed Holy One, fulfilling His Will. By making do with a small banquet with no extravagant frills, we can devote ourselves to studying the Torah and fulfilling its mitzvot. That is the best way to propagate peace in the world.

To ensure that this lesson is internalized properly, we must celebrate Shemini Atzeret immediately after Sukkot without any interruption. True peace and world prosperity is possible only through Torah study, fulfilling the mitzvot and perfection of our character traits in correlation with the Divine Will.

THE MITZVAH OF SUKKAH AND AVRAHAM AVINU

Although Rabbenu Yaakov wrote that the festival of Sukkot corresponds to Yaakov Avinu, the Midrash (Bemidbar Rabba 14:2; Tanhuma parashat Vayera #4) teaches that God told Avraham Avinu, “In reward for offering the three angels to relax under the shade of the tree, I am going to give your descendants a mitzvah of dwelling in sukkot.” Maran the Rishon Letziyon (Derushim, page 74) explained that just as Avraham Avinu excelled in performing kindly acts for others, God responded by acting with Divine kindness toward his descendants and granted them the Clouds of Glory. This explains why the holy Zohar emphasizes the mitzvah of giving charity during this festival. See the preface to Siman 639.

The Midrash Peli’a states: How do we know that Avraham Avinu fulfilled the mitzvah of sukkah? Because the Torah states (Bereshit 24:1) that “God blessed Avraham with everything.” According to tradition, Harav Hayim of Volozhin once asked Harav Eliyahu of Vilna the meaning of this puzzling statement. He replied that the Torah commands us three times regarding the mitzvah of sukkah: a) “You must dwell in sukkot for seven days;” b) “Every citizen among Yisrael must dwell in sukkot;” and c) “So that your future generations will know that I housed the people of Yisrael in sukkot” The initial letters of these three verses are bet, kaf and lamed, which spell the word bakol – “with everything.”

On a deeper level, the sefer Ma’adane Shemuel (parashat Vezot Haberaakha, page 454) explains that our Sages taught (Bava Batra 16b) that God gave Avraham Avinu a taste of the World to Come even while he lived in this world, and that is the meaning of the verse stating that God blessed him “with everything.” In the confines of this world, it is impossible to receive a blessing of “everything;” this world is too finite. If Avraham was indeed blessed “with everything,” it must mean that he was given a taste of the World to Come. This fits in with the concept of sitting within God’s Clouds of Glory – that is likewise an experience unlike anything possible in this physical world. This, then, might

be the meaning of Avraham Avinu’s being the source for the mitzvah of sukkah.

Harav Yisrael Movshovitz, cited in sefer Kemetze Shalal Rav, taught that Harav Eliyahu of Vilna offered a unique interpretation of the verse (Tehillim 76:3), “It will be, when his sukkah is complete and his residence will be in Tziyon.” There are only two mitzvot that a person fulfills with every part of his body – the mitzvah of sukkah and the mitzvah of living in the Land of Yisrael. For a Jew to be complete, he must fulfill these two mitzvot. This verse is telling us that “he will be complete” when he fulfills the mitzvot of “sukkah and of residing in Tziyon.” According to this, when God blessed Avraham “with everything,” meaning that he had become complete, it was because he had dedicated his entire being to fulfilling God’s Will. That concept is exemplified by the mitzvah of sukkah since one fulfills it with one’s entire being. See more in sefer Shalme Toda Felman (Unit on Sukkot, page 101).

The sefer Kemetze Shalal Rav added to this, citing the sefer Agra Dekhala who taught that if one writes out the letters of the word sukkah in full – סֻכָּה נִי קָהּ הָא – the letters total the numerical value of 248. This alludes to the fact that a Jew fulfills this mitzvah with all his 248 body parts. The name Avraham also has a numerical value of 248, further connecting Avraham Avinu with the mitzvah of sukkah.

HALACHICALLY CORRECT

The Laws of Dwelling in the Sukkah

The Mitzvah of Sitting/Dwelling in the Sukkah

The Torah (Vayikra 23) states: “You shall dwell in the huts for seven days; all the home-born in Israel must sit in the huts. In order for your generations to know that I have made the children of Israel dwell in huts when I took them out of the land of Egypt.” Our Sages in the Gemara in Masechet Sukkah (11b) teach us that these “huts” were actually the Clouds of Glory that Hashem sent to surround the Jewish nation so that the sun did not bear down on them (Hashem did not actually sit them in actual huts as we do).

Thus, when one sits in the Sukkah, one should have in mind to fulfill the Mitzvah that Hashem has commanded us to dwell in the Sukkah in commemoration of the Clouds of Glory that Hashem surrounded the Jewish nation with. The Midrash tells us regarding the verse “The cloud of Hashem was upon the throughout the day” that there actually seven clouds: Four corresponding to the four directions of the world (i.e. north, south, east, and west), one above them, one below them, and one in front of them which would level out the mountains and valleys before them, kill the snakes and scorpions on the way, and clean and arrange the path before them. We have therefore been commanded to dwell in the Sukkah for seven days.

The Reason Why Sukkot is Celebrated in Tishrei

The Tur writes that the reason we were commanded to make the Sukkah during the month of Tishrei and not during the time of year when we actually left Egypt which was during the holiday of Pesach is because the month of Nissan marks the beginning of the summer months and it is common to make shaded lounging areas during this time and it would not be noticeable that the Sukkah was actually a commandment

from Hashem. Hashem therefore commanded us to make the Sukkah during the month of Tishrei which marks the beginning of the winter months which is the cold and rainy season when people usually enter their homes at this time. We, on the other hand, leave our homes and enter the Sukkah, for this shows everyone that we are doing so in order to fulfill the commandment of the King of all kings who has commanded us to do so.

When Should the Sukkah be Built?

Dedicated individuals begin performing Mitzvot early, thus, it is correct to begin working to erect the Sukkah immediately on the day following Yom Kippur. It is likewise a Mitzvah for one to perform this Mitzvah on his own as opposed to through a messenger. However, if one cannot do it himself, one should try to at least lay the Sechach (overhead covering of the Sukkah) on top of the Sukkah himself. If one cannot even do this, one can have someone else do everything on one’s behalf, but one should tell him, “You are my messenger to erect the Sukkah”. The primary aspect of the building of the Sukkah is placing the Sechach on top of the walls of the Sukkah, for this is what validates the Sukkah. There are several detailed laws regarding how the Sukkah should be made and we shall, G-d-willing, discuss them in the following Halachot.

Behavior in the Sukkah

One should try as much as possible to refrain from speaking idle chat in the Sukkah and to increase one’s speaking words of Torah and singing songs of praise to Hashem, for the sanctity of the Sukkah is very great. There is no limit to the greatness and reward for one who speaks many words of Torah and fear of Heaven in the Sukkah and behaves with great love and peace with the members of one’s household while in this holy setting.

RAV YAAKOV SASSON HALACHAYOMIT.CO.IL

דין נקטם ראשו של לולב

שליט"א **HARAV HAGAON RAV SHALOM COHEN** **ROSH KOLLEL ZICHRON YOSEF, RAV KEHILAT SIA'H ISRAEL** **JERUSALEM**

פסול נקטם בעלי הלולב הוא בין הפסולים המצויים ביותר וההכתנה לא תמיד פשוטה. גם הדין מתי צריך להחמיר ואפילו לפסול לא תמיד ברור, במיוחד לפי הציבור שהולכים ע"פ פסיקת השו"ע ואח"י פוסקי הדורות בקהילות הספרדים. ונשתדל בס"ד לסדר את הדברים ולחוסף בהבנת הענין.

דין השו"ע בסעיף ו' (תרמ"ה) "נקטם ראשו היינו שנק" טמו רוב העלין העליונים פסול. הגה"ה ואם נקטם העלה העליון האמצעי על השדרה פסול". נחלקו הפוסקים בביאור כל הדברים האם נחלקו שו"ע ורמ"א ובאזיהו אופן דיבר השו"ע לענין רוב העלין.

(א מחלוקת שו"ע רמ"א בלולב שיש בו תיומת אחת (ב"ח ולבוש)

פשטות השו"ע הוא ששתי הדעות חולקות זו בזו. לכאורה מדובר בלולב שהוא בעל ג' עלין עליונים שיוצאים מראש השדרה, ומיקרי שהלולב נגמר ע"י אותם ג' עלין. אם נלמד שנחלקו הדיעות יצא שלפי דעת מרן עד שלא יקטמו ב' מתוך ג' עלין לא נפסל הלולב אבל אם רק אחת נקטמה כשר, אפילו שמה שנקטם הוא העלה האמצעית הכולטת ועליונה יותר משאר העלין. דין זה נובע מדברי הטור שהחמיר בק"טימת ב' עלין לעומת דעת בעל העיטור שכדי לפסול הצריך קטימת הג' עלין, כ"כ הב"ח, וכ"כ הלבוש בדעת דכי והנהר שלום (סי"ק ג') שלא נחלקו מרן ורמ"א, ולכן הרמ"א לא הביא את דינו לענין העלה האמצעי בשם ״א״.

העמידו האחרונים הג"ל שכל אחד דיבר בסוג אחר של לולב, מרן דיבר על לולב בעל ב' תיומות כמ"ש הב"י בדעת התוס' והרא"ש, והרמ"א דיבר על לולב שנגמר בג' עלין עליונים והאמצעי גבוה מכולם כמ"ש הב"י בשם הר"ן והרב המגיד. וכך היא פשטות מסקנת הב"י בביאור התוס' והרא"ש מצד אחד והר"ן והרב המגיד מצד שני, שאין מחלוקת ביניהם אלא כל אחד דיבר על סוג לולב אחר.

יוצא שלשון השו"ע "נקטם ראשו היינו שנקטמו רוב העלין העליונים" שמיי"ה בלולב של ב' תיומות, מרן סובר ששיעור הקטימה אינו פוסל בכל שהוא אלא צריך שכל א' מהעלין יקטם ברובה, רוב אורך אותם ב' הע' לין. וכן למדו בכוונת הטור בשם אביו הרא"ש שחולק על בעל העיטור שכדי לפסול מצריך ששיעור הקטימה יהיה של כל אורך העלה עד השדרה, והרא"ש סובר שרובו ככולו.

המעין בדבריהם רואה שכן למדו בדברי הב"י. לשון הטור הוא (לאחר שהביא ש' הב. העיטור שנקטם הוא בג' העלין עד השדרה) "ואדוני אבי הרא"ש ז"ל פירש דברוב קטימת העלין העליונים מיפסל", וכותב עליו הב"י "ואע"פ שזה שכתב רבינו בשם הרא"ש אינו מבואר בדבריו בהדיא", והבינו שהכוונה במה שמוסיף הטור ענין של רוב בקטימת העלין, ועל זה מיישב הב"י ב' תירוים (וסובר רבינו דודאי בקטימת רובן פסול דבכל מקום רובו ככולו וכו' ואפשר לפרש דברי רבינו שכתב להרא"ש דברוב קטימת עלין העליונים מיפסל היינו שנים מהם פסול ודלא כבעל העיטור שמצריך שיקטמו כל השלשה".

יוצא ששתי התירוצים באים לבאר הכוונה של "רוב" אצל הטור, לת' הראשון רוב הכוונה שיעור באורך הק"טימה של העלין ולתני' רובו הכוונה של רוב הוא במס' פר העלין, ולמדו האחרונים הג"ל שגם אם הכוונה כתי' אחת מהן ונשארה השניה שלימה, הלולב כשר. וצ"ל שאע"פ שבקטימת עלה א' מתוך השנים היה מקום להחשיב שנקצעת ראש הלולב נקטם ודינו לפסול קטטי' מה בכל שחו, בכל זאת הוא כשר מפני שיותר יש מקום

לומר שעדיין ראש הלולב מתקיים ע"י העלה הנשאר, ובהמשך נבאר יותר את הסברה הזאת.

ובשיטת הרמ"א שפוסל בקטימת התיומת האמצעית בכל שהוא א"כ מסתבר מאד שגם אם הוא בעל ב' תיומות, כדי לפסלו מספיק בקטימה של ב' תיומות שיעור כ"ש בשניהם.

מה שאינו מבואר בדעת מרן מה הוא שיעור הקטימה הנצרך כדי לפסול בשתי התיומות, או אפילו בלולב שנגמר בג' עלין שלדעת האחרונים הג"ל מרן סובר שנפסל ע"י קטימת ב' מהם, מה הוא שיעור הקטימה באותם השנים. בשו"ת זרע אמת (ח"ג סי' ע"ב) קובע שדין רוב אינו רק לענין מספר העלין אלא גם בשיעור של אורך הקטימה , וכך נראה מדברי הביאה"ל, ועי' בב"ח שכן לומד מדברי הטור ממה שכתב בשם אביו הרא"ש "דברוב קטימת העלין העליונים מיפסל" וכוונת הרוב לא רק חוזר לענין מספר העלין (ב' מתוך ג') אלא גם לענין שיעור הקטימה, וצ"ע ועוד שבעצמו כותב ש"כל מה שפירש הבית יוסף בזה לא נהירא", וא"כ למה בשו"ע מרן יפסוק אחרת ממה שפירש בדברי הטור.

(ג לא נחלקו שו"ע רמ"א בלולב בעל תיומת אחת (מאמר מרדכי ונהר שלום)

צד אחר לבאר את השו"ע הוא ע"פ דברי המאמר מר"י דכי והנהר שלום (סי"ק ג') שלא נחלקו מרן ורמ"א, ולכן הרמ"א לא הביא את דינו לענין העלה האמצעי בשם ״א״.

העמידו האחרונים הג"ל שכל אחד דיבר בסוג אחר של לולב, מרן דיבר על לולב בעל ב' תיומות כמ"ש הב"י בדעת התוס' והרא"ש, והרמ"א דיבר על לולב שנגמר בג' עלין עליונים והאמצעי גבוה מכולם כמ"ש הב"י בשם הר"ן והרב המגיד. וכך היא פשטות מסקנת הב"י בביאור התוס' והרא"ש מצד אחד והר"ן והרב המגיד מצד שני, שאין מחלוקת ביניהם אלא כל אחד דיבר על סוג לולב אחר.

יוצא שלשון השו"ע "נקטם ראשו היינו שנקטמו רוב העלין העליונים" שמיי"ה בלולב של ב' תיומות, מרן סובר ששיעור הקטימה אינו פוסל בכל שהוא אלא צריך שכל א' מהעלין יקטם ברובה, רוב אורך אותם ב' הע' לין. וכן למדו בכוונת הטור בשם אביו הרא"ש שחולק על בעל העיטור שכדי לפסול מצריך ששיעור הקטימה יהיה של כל אורך העלה עד השדרה, והרא"ש סובר שרובו ככולו.

המעין בדבריהם רואה שכן למדו בדברי הב"י. לשון הטור הוא (לאחר שהביא ש' הב. העיטור שנקטם הוא בג' העלין עד השדרה) "ואדוני אבי הרא"ש ז"ל פירש דברוב קטימת העלין העליונים מיפסל", וכותב עליו הב"י "ואע"פ שזה שכתב רבינו בשם הרא"ש אינו מבואר בדבריו בהדיא", והבינו שהכוונה במה שמוסיף הטור ענין של רוב בקטימת העלין, ועל זה מיישב הב"י ב' תירוים (וסובר רבינו דודאי בקטימת רובן פסול דבכל מקום רובו ככולו וכו' ואפשר לפרש דברי רבינו שכתב להרא"ש דברוב קטימת עלין העליונים מיפסל היינו שנים מהם פסול ודלא כבעל העיטור שמצריך שיקטמו כל השלשה".

יוצא ששתי התירוצים באים לבאר הכוונה של "רוב" אצל הטור, לת' הראשון רוב הכוונה שיעור באורך הק"טימה של העלין ולתני' רובו הכוונה של רוב הוא במס' פר העלין, ולמדו האחרונים הג"ל שגם אם הכוונה כתי'

השני שאם יקטמו ב' עלין מתוך ג' פסול אבל עדיין סוברים מהכלל של "רובו ככולו" לענין שיעור הקטימה ואם נקטמו ב' העלין בכל שהוא הלולב עדיין כשר. לפי זה כשהשו"ע כתב "נקטם ראשו היינו שנקטמו רוב העלין העליונים" ושינה במקצת את לשון הטור שכתב "דברוב קטימת העלין העליונים", כוונת מרן היה לציין יותר על שיעור הקטימה וכתירוצו הראשון בב"י, ולא כ"כ על מספר העלין שנקטמו, והוא מפני שמדברים על לולב שנגמר ע"י ב' תיומות ולכן אע"פ שכדי לפסול צריך בב' העלין יהיו קטומים אבל צריך גם שהשיעור של הקטימה יהיה ברוב העלין, שרובו ככולו אבל בלוי לב שנגמר ע"י ג' עלין לא דיבר מרן ולכן לא ראה צורך לפסוק כהראשונים החולקים על הבעל העיטור.

(ד מה שיש להשיג קצת על הפירוש הזה

לכאורה אם מרן שינה מלשון הטור וכתב לשון משלו, אם כוונתו היה לציין על שיעור הקטימה היה צריך להוסיף "נקטם ראשו היינו שנקטמו רוב של העלין הע' ליונים" שאז מבינים שהרוב חוזר על שיעור האורך של העלין, והלשון " שנקטמו רוב העלין העליונים" מורה יותר על מספר של העלין ממה שמורה על שיעור הקטימה.

ועוד י"ל שלפי ביאורם של המא"מ והג"ש, הרמ"א שדיבר על לולב שנגמר בג' עלין עליונים, והעלה האמי צעי נחשב לראש הלולב הוא דין לכו"ע שגם מרן יסכים אליו ובקטימתו יפסול אבל לענין שיעור הקטימה כן נחלקו הדעות בין מרן לרמ"א, שלפי מרן רק אם נקטם רוב אותו העלה פסול, ולדעת הרמ"א פוסל אפילו בכל שהוא, וא"כ צ"ע למה הרמ"א לא הזכיר שחולק על השו"ע בזה, וכאן א"א לומר ל"ד שהרי עיקר דברי השו"ע חוזר על שיעור הקטימה שלדעת הרא"ש אם נקטמו רוב ב' העלין פסול ועל זה היה צריך הרמ"א לחלוק ולומר ששיעור הקטימה הוא בכל שהוא.

(ה ביאור בדברי הב"י

המעין בב"י יראה שלאחר שטען על הטור שמה שכור תב בשם הרא"ש אינו מבואר בדבריו להדיא, מישב הב"י בכוונת הטור "נראה שטעמו מפני שהרא"ש כתב על מה שפירש שנקטם ראשו היינו רוב העלין ששלשון דחוק, לא ראה רבינו להזכיר אותו פירוש" והכוונה על תירוץ הראשון של התוס' והרא"ש בקושיתם מה הוא ההבדל בין ניטלה התיומת לנקטם, ואמרו שנקטם חוזר על רוב העלין של הלולב שאצלם נקטם הראש שלהם, וממה שהרא"ש כתב שהוא תירוץ דחוק לכן הטור לא ראה צורך להביאו.

אלא שעדיין צריך להבין מה הוא הלשון של "רוב קטי"מת העלין העליונים", ומישב הב"י "ולכן תפס עיקר דבריו האחרונים (של הרא"ש, והוא הת"י הג') אי נמי בניטלה אחת מן התיומת דבנקטם לא מיפסלא אלא בשתיהן" וסובר רבינו דודאי בקטימת רובן פסול דבכל מקום רובו ככולו וכו'" והכוונה שבא הב"י לבאר מה שהטור ראה מתוך דברי הרא"ש, שבתירוצו השלישי שבא לחלק בין ניטלה לנקטם, אע"פ שנטלה חמור יותר מנקטם אבל אין מקילים בנקטם עד כ"כ שרק אם נקטמו רוב העלין של הלולב רק ככה"ג יהיה פסול, אלא למד הטור שנקטם חוזר על העלין העליונים של הלולב, כמו שכותב הרא"ש בתחילת דבריו "עלין האמצעיים היוצאים מראש השדרה" וממה שכתב הרא"ש שמדובר על "בשני העלין האמצעיים וכו'" למד הטור שהכוונה שהם שני עלין מתוך שלוש והם הרוב שאותם העלין מתחיל לדייק הב"ד מלשון השו"ע "שנקטמו רוב העלין

האמצעיים, ולכן אין צורך שיקטמו כל ג' העלין אלא מספיק שנים מתוך שלוש והוא מדין רוב. והב"י ממשך לבאר אח"כ את לשון הטור ע"פ מה שכתב הב"י מוקדם בכוונת הטור "ואפשר לפרש דברי רבינו שכתב להרא"ש דברוב קטימת עלין העליונים מיפסל היינו שנים מהם פסול ודלא כבעל העיטור שמי צריך שיקטמו כל השלשה" ואין כוונת הב"י להביא תירוץ וישוב חדש בדברי הטור אלא הכל הוא המשך א' עם מה שכתב מוקדם בכוונת הטור, אלא שעכשיו בא לבאר את לשונו של הטור ע"פ מה שכתב בכוונתו. יוצא שהב"י לא עסק כלל בשיעור אורך הקטימה וכל כוונתו לענין מספר העלין שנקטמו, ומסקנתו ע"פ ביאורו של הרא"ש והטור שהפסול אינו בקטימת רוב העלין של הלולב וגם לא בקטימת כל העלין העליונים אלא ברובם של אותם העלין העליונים ולכן ראה הטור שיחלוק הרא"ש על דברי הבעל העיטור שמצריך קטי"מת כל אותם העלין.

הדברים מתבארים עוד ע"פ הג"ל בהמשך דברי הב"י, שלאחר ביאורו בטור הביא הב"י את דברי הר"ן שחלק על הראב"ד שהפסול של נקטם חוזר על העלין ולא על השדרה "אלא שיש אומרים שאינו נפסל בקטימת עלין צריך שרוב ראשו נקטם והם ב' מתוך ג', משא"כ לדעת הרמ"א כשהעלה האמצעי בולט מעל כולם, רק הוא נקרא תיומת ובקטמתו נפסל הלולב והוא דין לכו"ע. אמנם דין הלולב שנגמר בב' עלין לא הובא אלא בב"י, ובזה אין הפסול תלוי ברוב או בקטימת עלה א' אלא צריך בב' העלין קטמו כדי לפסול את הלולב. יוצא שיש ב' מקרים בפסול הלולב הנגמר בג' עלין, כשראש הלולב בנוי בכל הג' העלין מפני שהאמצעי אינו גבוה מהאחרים, פסול הנקטם יהיה ברוב עלין (ב' מתוך ג'), ואם נקטם רק עלה א' אפילו שהוא העלה האמצעי כשר, מפני שעדיין רוב ראש הלולב מתקיים ע"י שאר העלין. אבל אם שהאמצעי גבוה משאר הע' לין, אותה תיומת הלולב נחשבת לראש הלולב ואם נקטמה לבהה היא פוטלת.

והיה מקום לומר בדעתו של הב"ד שילמד בדעת הב"י ששיעור בכל סוגי הקטימות יפסול אפילו כ"ש (עי' נהר שלום שנסתפק בזה), ממה שכותב הב"י שמודים התוס' והרא"ש לר"ן והמ"מ, ואלו הראשונים אמרו מפורש לחוש לקטימת כ"ש, ולא הוזכר כלל השיעור של רוב העלה כדי לפסול והרוב שהוזכר הוא רק לענין המספר, ובסתמיים הרמ"א נראה שגם הוא לא ראה לחלוק על מרן בזה.

ז) מתי התיומת הוא ראש הלולב

על פי דברי הבית דוד יוצא שלא תמיד העלה האמצעי נחשב לראש הלולב, שבמ' קום שג' העלין שווים בגובהם כל שלושת העלין נחשבו לראש הלולב ולא רק העלה האמצעי, ולכן הכלל העולה הוא שכדי לק' בוע מה הוא "ראשו" של לולב שבקטימתו נפסל הלולב, הדבר תלוי בגובה העלין. לפי זה ראש הלולב ע"פ הראשונים הג"ל אינה השדרה אלא העלין (תוס', רא"ש ור"ן דלא כראב"ד), וצריך עוד ב' תנאים כדי לקבוע מה הוא

העליונים" "פי' השו"ע מיידי בלולבין שהם כלים בג' עלין שנקטם ראשו היינו שנקטם רובם דהיינו שנים מהם פסול ודלא כבעל העיטור וכו'". יוצא שגם אם נקטם התיומת האמצעית הלולב כשר, דלא כהרמ"א, וכמו שבהתחלה חשב הב"י שנחלקו בזה הרא"ש והר"ן. אלא ממה שהרמ"א לא כתב בשם ״א״א" משמע שלא נחלק על השו"ע, וז"ל של הב"ד "לכן נראה שאינו חולק אלא מיידי מור"ם בלולבים שכלים בעלה א' בא"מצע והב' עלין שבשני צדדיו של זו אינם עולין עם זו בשוה מעקרן אלא הוי עיקרן למטה מעקרו של זו האמצעי ולכן פסול באחת לכד כי אין שם אלא א', ובב"י מבואר דיש לולבים שהם כלים בב' עלין באמצע ובהו לא מפסל אלא בקטמו שניהם".

יוצא מדבריו שיש לולב הנגמר בג' עלין ויש לולב שנגמר בעלה א' ויש שנגמר בב' עלין. השו"ע דיבר בלולב שנגמר בג' עלין והרמ"א בזה שנגמר בעלה א', מפני שהעלה האמצעי הוא עליון וגבוה מהב' האלו שבצידו (וכן לומד הורע אמת בדעת הב"ד). לכן סובר השו"ע שאם האמצעי אינו גבוה יותר מהאחרים שבצי"דו, לא נחשב שהעלה האמצעי קרוי ראש הלולב אלא כל אותם הג' עלין נקראו ראש הלולב וכדי לפסול צריך שרוב ראשו נקטם והם ב' מתוך ג', משא"כ לדעת הרמ"א כשהעלה האמצעי בולט מעל כולם, רק הוא נקרא תיומת ובקטמתו נפסל הלולב והוא דין לכו"ע. אמנם דין הלולב שנגמר בב' עלין לא הובא אלא בב"י, ובזה אין הפסול תלוי ברוב או בקטימת עלה א' אלא צריך בב' העלין קטמו כדי לפסול את הלולב.

יוצא שיש ב' מקרים בפסול הלולב הנגמר בג' עלין, כשראש הלולב בנוי בכל הג' העלין מפני שהאמצעי אינו גבוה מהאחרים, פסול הנקטם יהיה ברוב עלין (ב' מתוך ג'), ואם נקטם רק עלה א' אפילו שהוא העלה האמצעי כשר, מפני שעדיין רוב ראש הלולב מתקיים ע"י שאר העלין. אבל אם שהאמצעי גבוה משאר הע' לין, אותה תיומת הלולב נחשבת לראש הלולב ואם נקטמה לבהה היא פוטלת.

ז) מתי התיומת הוא ראש הלולב

על פי דברי הבית דוד יוצא שלא תמיד העלה האמצעי נחשב לראש הלולב, שבמ' קום שג' העלין שווים בגובהם כל שלושת העלין נחשבו לראש הלולב ולא רק העלה האמצעי, ולכן הכלל העולה הוא שכדי לק' בוע מה הוא "ראשו" של לולב שבקטימתו נפסל הלולב, הדבר תלוי בגובה העלין. לפי זה ראש הלולב ע"פ הראשונים הג"ל אינה השדרה אלא העלין (תוס', רא"ש ור"ן דלא כראב"ד), וצריך עוד ב' תנאים כדי לקבוע מה הוא

אותו ראש, א' שיצאו מראש השדרה "שני עלין האמי צעיים היוצאין מראש השדרה" (תוס', רא"ש) ותנאי ב' גובה העלין. וז"ל הרא"ש "לולב לעולם העלין עז" לין למעלה ויוצאין מראש השדרה הלכך ראש העלין נקראין ראשו", לכאורה לשון העולין למעלה כוונתו על גובה העלין. וז"ל הריטב"א (כט:), שעליו מבוסס הר"ן) "הנקטם ראשו ודאי אינו בגוף השדרה, שאינו הדר כשנקטמו העלין שעל ראש השדרה [תנאי א'] וכו' אלא דנקטם ראשו היינו שנקטם העלה העליון האמצעי העולה על כלם שהוא ודאי ראש לולב" והוא תנאי ב', שאינו מספיק שיצא התיומת מראש השדרה אלא צריך הוא לעלות על כל שאר העלין, ולכאורה הכוונה של לעלות עליהם פירושו לאחר שיוצא מהשדרה ממשך לעלות בגובה עד שעוקפת את הב' העלין שבצידה (שגם הם יצאו מראש השדרה במקצת). וכן נראה לשון הב"י בתיאור הלולבים שכלים בג' עלין באמצע "דכיון שהעלין העליונים הם שלשה, האמצעי שבהם לבדו הוא הנקרא ראש הלולב" ועל פי הריטב"א והבית דוד הוא מפני שאותו עלה עולה על כולם בגובה יותר מכולם. ופעמים מצוי לולב שהעלה האמצעי נמוך יותר מאלו שבצדדים, ולכאורה הוא דומה לנידון שאין לעלה האמי צעי את המעלה להיות ראש הלולב אע"פ שבמציאות"ש הוא כן תיומת, מפני שאינו גבוה יותר משאר העלין .

וכן י"ל מסברה שלדעת הר"ן שהשוו את ראש הלולב לראש האתרוג, אם אצל האתרוג חשיבות החוטם נמדד על פי המקום באתרוג שהאדם רואה ראשון, הוא הדין צריך להיות אצל הלולב ולכאורה רק מה שגבוה יותר הוא מה שבולט ולא מה שהאדם צריך לחפש בין העלין איזה הוא היוצא מראש השדרה. ואפילו לדעת הרא"ש שלא השוו ראש הלולב לראש האתרוג אבל נראה לומר שממה שלא נחלק הרא"ש על הר"ן כמו שלמד הב"י, וא"כ יסכים הרא"ש שבג' עלין היוצאים מראש השדרה, התיומת נחשב לראש הלולב בזה שהיא הגבוה מכולם.

ח) נקטם דף אחד מהתיומות

ע"פ הנאמר הבית דוד דן בענין לולב בעל תיומת אחת כשהיא גבוה יותר מכולם והיא ראש הלולב, אם דף א' מתוך הב' דפים שיש לעלה, נקטם. נטייתו של הבית דוד הוא להכשיר "דבעינן נקטם כל הראש בלולב שכלה בב' עלין דבעינן שנקטמו שניהם משום דשניהם הוו ראש א' ה"נ העלה האחת בב' דפוי הוי ראש א' וכל שלא נקטם כל הראש כשר" יוצא שאין הבדל בין הניי' דונים ובין אם הלולב בעל ב' תיומות או כשהוא בעל ג'

ט) מתי התיומת הוא ראש הלולב

על פי דברי הבית דוד יוצא שלא תמיד העלה האמצעי נחשב לראש הלולב, שבמ' קום שג' העלין שווים בגובהם כל שלושת העלין נחשבו לראש הלולב ולא רק העלה האמצעי, ולכן הכלל העולה הוא שכדי לק' בוע מה הוא "ראשו" של לולב שבקטימתו נפסל הלולב, הדבר תלוי בגובה העלין. לפי זה ראש הלולב ע"פ הראשונים הג"ל אינה השדרה אלא העלין (תוס', רא"ש ור"ן דלא כראב"ד), וצריך עוד ב' תנאים כדי לקבוע מה הוא

י) מתי התיומת הוא ראש הלולב

על פי דברי הבית דוד יוצא שלא תמיד העלה האמצעי נחשב לראש הלולב, שבמ' קום שג' העלין שווים בגובהם כל שלושת העלין נחשבו לראש הלולב ולא רק העלה האמצעי, ולכן הכלל העולה הוא שכדי לק' בוע מה הוא "ראשו" של לולב שבקטימתו נפסל הלולב, הדבר תלוי בגובה העלין. לפי זה ראש הלולב ע"פ הראשונים הג"ל אינה השדרה אלא העלין (תוס', רא"ש ור"ן דלא כראב"ד), וצריך עוד ב' תנאים כדי לקבוע מה הוא

”שנקטמו רוב העלין העליונים” “פי’ השו”ע מיירי בלולבין שהם כלים בג’ עלין באמצע וקאמרינן דבקטימת רובם דהיינו שנים מהם פסול ודלא כבעל העיטור וכו’”

עלין (והאמצעי אינו גבוה משאר העלין) אפשר לקיים שם ראש הלולב ע"י הנשאר, וכשר כל זמן שלא נקטם רוב ראשו של לולב, כמו כן בנד"ד ראש הלולב מתקיים ע"י העלה שלא נקטם והוא הדף הנשאר.

וכן שוב כותב בסי' תמ"ח ע"פ מסקנת הב"י הג"ל שאין מחלוקת ראשונים והרא"ש שדיבר על לולב בעל ב' תיומות פוסל רק אם נקטמו שתיהם "ובודאי טעמא משום דהב' עלין הם ראש א' וכשלא נקטם רק א' מהן לא חשיב נקטם ראשו משום דחצי הראש קיים ונקי" טם ראשו ולא חצי ראש בעינן וא"כ מינה נמי בכלה בעלה כי האי דנ"ד דמה שנקטם הוא ראש א' מהתיומות והתיומת האחר שלם כשר וכו'".

אמנם הבית דוד מיד אח"כ חזר בו ופוסל כשנקטם דף א' מהתיומת ומחלק בין הנידונים "שכיון שנשאר חצי ראש שלם שחצי ראשו או הוא גרוע שהוא א' מכפול העלין שהוא שם פסול שהרי העלין צריכין להיות דברי קין מגבן וכשנשאר יחידיו הוי הנשאר דבר של שם פסול משאין כן בכלה בב' עלין דהעלה הנשאר קיים היא עלה גמורה בב' כפיליו וכו' דאותו הכפל שנשאר שלם אינו חשוב כלום שאין לו שם עלה".

מבואר שהפסול של נקטם הוא מפני שאין ללולב ראש וגם כשיש מקרי ראש אלא שתלוי איהו חצי ראש נשאר לולב, שאם הוא נגמר ע"י ב' תיומות כשנקטם א' מהן ניתן לקיים שם של ראש ע"י התיומת שנשארה וכיון שאותו עלה שלם ואין בעצמו חיסרון כלל, עדיין ראשו של שלולב קיים. ואין לומר שאם יש ללולב ב' תיומות נחשב שיש ללולב ב' ראשים, אלא לעולם שתי העלין יחד הם ראש א' של הלולב ואפילו הכי חיסרון של חצי ראש אינו מהווה פסול.

משא"כ אם ללולב יש רק תיומת א' ואותו עלה הוא כל ראשו של הלולב, כשנקטם דף א' ממנו, אין לעלה הני שאר שם של עלה, משום שכל עלה של לולב בנוי רק ע"י כפל הדפים, ואם נחסר כפל א' לעלה כיון שעלה שגודל בצורה כזאת יש לו שם פסול לכן נחשב כאילו אין כאן עלה, או במילא אחרות יש כאן חצי עלה ואין כאן חצי ראש, ולכן פסול.

ט) נקטם א' מדפי התיומת פסול גם לפי הב"י

הבית דוד מדייק את דינו להחמיר מדברי הב"י, בסוף דבריו כשרצה להעמיד שאין מחלוקת רא"ש ורו"ן. של־שון הרא"ש (וכן בתוס') ביישובם הג' במה הוא ההבדל בין ניטלה לנקטם, כותב "א"נ בניטלה אחת מן התיומת דבנקטם לא פסול אלא בשתיהן".

ויש להסתפק בכוונתו כשאומר "אחת מן התיומת", שמא מדובר כשיש ללולב תיומת א', ולכן מה שנקטם הוא א' מדפי התיומת ועל זה אומר הרא"ש שהוא כשר, ו"אחת מן התיומת" פ"י אחת מדפי התיומת. או שהכוונה היא מדובר בלולב בעל ב' תיומות ומה שמכשיר הרא"ש הוא רק אצל עלה, או במילא אחרות יש כאן חצי עלה ואין התיומת" פ"י אחת מהתיומות כפשוטו, משא"כ אם היה ללולב תיומת א' לא הכשיר הרא"ש בנקטם א' מדפיו. והב"י בא לאפוקי מההבנה הראשונה וכותב "אין סברה לומר דכולהו אעלה אחד אמצעי קיימי ומאי דקרו ליה התוס' הרא"ש שניים היינו משום דאם יחלקו לעשותם חופאי והוא"ש שניים". לכן ברור שמדברי הב"י יוצא, לפי מה לומד הב"ד, שאת הקולא שדיבר עליה הרא"ש שאם נקטם א' מן התיומות לא כולל את הלולב שנגי־מר בעלה א' ווכשא' מדפי אותו התיומת נקטם ובכה"ג פסול.

אמנם בשו"ת זרע אמת (ח"ג סי' ע"ב) לומד מפשטות לשון התוס' והרא"ש כהצד הראשון ו"אחת מן התיומת" פ"י אחת מדפי התיומת, שכלן כשנקטם דף א' מהתיומת הלולב עדיין כשר. וטוען הורע אמת שמה שהב"י רצה להעמיד שאין מחלוקת בין הראשונים הוא רק בדרך אפשר, והעיקר שכן יש מחלוקת בין הראשונים, ולכן לא התייחס הו"א למה שדייק הב"ד מדברי הב"י, שדבי־רים אלו נאמרו לפי הצד שאין בהם מחלוקת .

ומפשטות דברי הב"י למעיין, הדברים נראים קצת מן הדוחק להעמיד אותם על דרך הו"א, מפני שמרן מוזכר את הכרעתו בביאור הראשונים מצד הסברה, ולפי הס' תכלותיו לא נראה לו להכשיר בנקטם א' מדפי התיומת, וזו היא סברתו החיצונית של הב"י, והיאך אפשר לומר שלדינא הוא יסכים להכשיר.

(י) חילוק בין נחלק ונקטם לנקטם לבד

הזכרנו שנראה שהבית דוד חזר בו בסי' תמ"ח ופוסל בנקטם דף א' מהתיומת דלא כמ"ש בסי' תמ"ו, אלא שהיה מקום גדול לישב דבריו ולומר שיש כאן ב' מי־קירם שונים.

וזה"ל בסי' תמ"ח "לולב שנחלקה התיומת שלו בעלה האמצעי ונקטם ראש העלה האחד מן התיומת והעלה הב' שלם" לכאורה מדובר בצירוף איפה שהתיומת האמ־צעית קודם כל נחלקה באמצעייתה ולאחר ששתי העלים נפרדו וגראים כב' עלים, א' מהם נקטם. משא"כ בסי' תמ"ו מדובר שהעלה האמצעי עדיין כפול מפני שהב' העלין הטבעיים של התיומת מוחזקים דבוקים בגב של העלה ואין שם פסול על העלה, ולכן אם רק החלק העליון של התיומת נקטם אפילו שהוא דף א', כשר.

יוצא שאם עדיין העלה שומר על צורת הגדילה הרגילה שלו כשרה העלין של הלולב שהם כפולים ודבוקים בגבן, א"כ ניתן לומר שעדיין יש לתיומת ראש שמ־תקיים ע"י חצי העלה וחצי ראש מיקרי ראש והבית דוד לעולם לא חזר בו מסברתו הראשונה בסי' תמ"ו, משא"כ אם נחלקה התיומת אע"פ שרק אם נחלקים רוב העלין של הלולב פסול אבל מצד שני מה שמחשיב את התיומת טלימה הוא מפני שנראים ב' העלין שפעם היו דבוקים ולכן אין עדיין שם פסול עליו, ואם נקטם א' מהם אין כבר דבר שיוכיח שהתיומת גדלה כשאר העלין ולכן יש כאן שם פסול עליה וכאילו אין עלה ופסול כמו שכותב בסי' תמ"ח.

וכן נראה ממה שדייק הב"ד מלשון הב"י "אין סברה לומר דכולהו אעלה אחד אמצעי קיימי ומאי דקרו ליה התוס' והרא"ש שניים היינו משום דאם יחלקו לעשר־תם חופאי הו"ל שניים" משמע שרק בכה"ג שנחלקה התיומת ונעשתה כחופאי, או אם רק נקטם עלה א' ממה שנחלקה התיומת לב', פסול.

(יא) ההבדל בין נקטמה התיומת כולה לנקטם דף אחד ממנה

בספר בית השואבה (הל' השייכים ללולב דין י') ציטט את דברי הורע אמת במה שחולק על הב"ד בביאור השו"ע שאם הלולב נגמר ע"י ג' עלין בין אם האמצעי גבוה מכולם או לא, לעולם הפסול של נקטם הוא רק אם נקטמו רוב העלין, ב' מתוך הג' אבל אם האמ־צעי נקטם לעולם עדיין כשר משא"כ לדעת הרמ"א שפסק כהר"ן ופסל בנקטמה התיומת, והובאו דבריו בכף החיים (אות ל"ט).

אלא שמצד שני הביא הבית השואבה (דין י"ב) את חומרתו של הבית דוד בסי' תמ"ח בנקטם דף א' מה־תיומת האמצעית, וכן הביא הכף החיים (אות מ"ב), דלא כהורע אמת הג"ל.

ולכאורה הדברים מפתאן איגרא, שנראים כסותרים זה את זה, שאם מרובץ שיש עלה אמצעי שגבוה מכולם כשכולו נקטם כשר, משום שנשאר הלולב מהודר מכח שאר העלין העליונים, למה לא נוכל לומר את זה גם לענין העלה האמצעי עצמו כשנקטם דף א' ממנו, שאין כל הראש נחשב לנקטם אלא רק מקצתו ושאר העלין מקיימים את שם ראשו של לולב.

ע"כ צ"ל שהסברה לחלק היא ע"פ מה שכותבים התוס' והרא"ש ביישובם השני במה שיש לחלק בין פסול של ניטלה לנקטם ויו"ל דניטלה איצטרך לאשמועינן דסד"א דהוי הדר יותר מנקטם", שהכוונה שאם כל העלה האמצעי ניטלה ממקומה החיסרון בהידור אינו נרגש כ"כ, משא"כ אם נקטם שאע"פ שסוף כל סוף

העלה עדיין קיים אבל החיסרון בהדר מוכח ובוולט מתוכו, שמוכח החיסרון בזה שהעלה ניכר שהוא חתוך, וקמ"ל שהקטימה אינו חיסרון בהידור כ"כ כמו הנטילה משום שבוה שהעלה נמוך יותר מהאחרים ע"י קטימתו אין זה נחשב כ"כ חיסרון בהידור, שהעלין האחרים מתחים על אותו עלה הקטום.

לומדים מכאן שכל שרושם הקטימה בולט יותר, החי־סרון בהידור גדול יותר. לפי זה אפשר לומר שאם הנ־קטם הוא מתוך התיומת עצמה, שדף א' ממנה נקטם, החיסרון בולט ביותר, שהקטימה נראית מתוך העלה עצמו ע"י מה שדף א' נמוך מהדף השני, ואותה קטימה מורה יותר על חיסרון ביופיה של התיומת ולקלקול הזה גם שאר העלין לא יכולים לעזור מכיון שהקטימה בולטת בתיומת עצמה והחיסרון בהידור בולט במקום ראש הלולב עצמו .

ולפי זה אליבא דהבית השואבה לא יהיה הבדל בפסול כשנקטם דף א' בין אם נחלקה התיומת לפני הקטימה או בלא נחלקה, כיון שהקטימה ניכרת א"כ יש כאן חיסרון בהידור בראש הלולב, דלא כמו שדייקנו מדברי הבית דוד.

(י"ב) דימיון ראש הלולב לחוטמו של אתרוג

ויש מקום להוסיף שהמחלוקת הג"ל במבוסת על מחלו־קת אחרת בין הראשונים. הר"ן הביא את דברי הירו־שלמי שעשו את ראש הלולב כחוטמו של אתרוג, וכמו שבאתרוג כל פסול אפילו בכל שהוא שנמצא על חוטמו פוסל, הוא הדין אצל תיומת של הלולב, לכן אם נקטם בכל שהוא פסול. והסיבה היא מפני שמסתכלים על ראשו של הלולב כמקום בפני עצמו ולא ביחס לשאר הלולב, שהחיסרון ביופיו בראש הלולב גם מורגש בק־טימת כ"ש.

ולפי הבית השואבה שלמד בדעת השו"ע (כהורע אמת ועוד), שלולב בעל ג' עלין עליונים, ראש הלולב בנוי ע"י אותם הג' העלין, אע"פ שהאמצעית גבוה מכולם. ואע"פ שע"י שנקטם התיומת יש כאן פגם של כל שהוא בראש הלולב אבל אין זה דומה לאתרוג, מפני שבנקטם עדיין מתקיים שם ראש הלולב באופן מהודר ע"י שאר העלין, והחיסרון של עלה א' אינו חיסרון שבוולט כ"כ משא"כ אצל האתרוג שכל חיסרון שיש עליו בולט לעין האדם ואין דבר שמחפה עליו כמו אצל הלולב ולכן בכל שהוא פוסל.

לכן מובן מה שחילקנו בדעת הבית השואבה שאם דף א' מהתיומת נקטם פסול מפני שהחיסרון בולט מתוך התיומת עצמה ושאר העלין לא מספיקים לחפות על אותו חיסרון. והיה מקום להסתפק לפי שיטתו בלולב בעל ב' תיומות ששוות בגובהם, והי"ה ב' תיומות כשאין א' יותר גבוה מהאחרות, האם כשאצל אחד מהם נחסר דף אחד יהיה פסול כיון שניכר החיסרון, והיא חומרה גדולה. והמסתבר לומר שצריך שהחיסרון יהיה בולט ביותר כדי לפסול וזה רק אם בתיומת שהיא גבוה מכו־לם, אצלה נקטם דף א'.

אבל דעת הרא"ש שאינו לומד להשוות ראש הלולב לחוטמו של אתרוג, אע"פ שאין מחלוקת בין הרא"ש לר"ן ולענין נקטמה התיומת האמצעית פסול לכו"ע כפי פשטות מסקת הב"י. כיון שהיא נחשבת לראש הלולב אבל הרא"ש הפסול הוא מצד חיסרון בשלמות הלולב, שאם אין לו ראש אינו הדר. ומובן שלא רק אם העלה כולו נקטם פסול אלא גם כשנקטם דף א' מה־תיומת משום שנחשב שאין כאן עלה, ואם אין עלה אין ראש. ולפי זה שיעור הקטמה לפסול גם לפי הרא"ש יהיה בכל שהוא, לא מצד דימינונו לאתרוג, אלא מפני שאפילו בכ"ש איבד הלולב את ראשו .

ורק בלולב שהוא בעל ג' תיומות ששוות בגובהם שאו ראש הלולב נבנה ע"י כל אותם ג' העלין, לא יפסול בקטימת א' מהם אע"פ שיש כאן קטימת כ"ש של ראש הלולב, מפני שראש הלולב מתקיים ע"י שאר העלין.

(י"ג) לדינא

לדינא נראה שבלולב שהתיומת האמצעית גבוהה משאר העלין שצריך לחוש לדברי הב"ד שנטה להחמיר בשני המקרים, בין אם נקטמה התיומת האמצעית בכור־לה ובין אם נקטמה אפילו במקצתה פ"י דף א' ממנה, וכפי שהוכיח מהב"י. כן ציין לדבריו הברכי יוסף ללא חולק .

אלא שבחומרה הזאת של נקטם דף א' מהתיומת היא רק כשלפני שנקטמה כבר נחלקה התיומת לשניים אבל אם עדיין התיומת כפולה ודבוקה בגבה, בכה"ג גם אם דף א' נקטם מתוך התיומת כשר, וכן הביא להקל הבכור־רי יעקב (ס"ק ט"ז) בשם הב"ד . אמנם לפי דעת הבית השואבה גם בכה"ג פסול אבל נראה לכריע יותר כהב"ד כיון שלשון הב"י מורה כמותו.

גם בקטימני כ"ש יחמיר השו"ע, משום שלא נחלקו הדעות, דלא כמו שלמדו בשו"ע המ"ב והמא"מ, כ"א לפי פירושו. ולדינא המא"מ גם חשש לשיטת הרמ"א (לפי פירושו) לקטימת התיומת בכ"ש (ועוד יש לצרף את דעתם של הו"א והב. השואבה שבדין שיעור הק־טימה הסכימו שבדעת השו"ע שהוא בכל שהוא אלא שסוברים שצריך שהקטימה תהיה ברוב העלין העליונים (במספר)).

ולענין פירוש השו"ע גם הברכי יוסף ציין למש"כ הב"ד בסי' תמ"ו שהכוונה שאין מחלוקת בין מרן לרמ"א, ורוב העלין העליונים קאי על רוב במספר במקום שכל אותם שלושת העלין שווים בגובהם, וכן הוא בפמ"ג . ובלולב בעל ב' תיומות לכו"ע כשר אם נקטם א' מהם, שראש הלולב מתקיים ע"י התיומת הנשארת. עי' מ"ב (סו"ק ל') שהקל בדין זה בשם הבכורי יעקב, וסתם ולא ביאר מה יהיה הדין בנקטם דף א' מהתיומת האמ־צעית ואע"פ שהבכורי יעקב למד א' מתוך השני (והמ"ב לא ראה את התוספת ביכורים), ואפשר שהיה לו סברה דנפשיא להחמיר ולא ללמוד זה מזה וצ"ע.

(י"ד) נקטמה רוחב התיומת בכל שהוא

פעמים וראים שמה שנחתך הוא הקצה העלין של העלה ורואים שנשאר כמין לבנונית על העלה ובמקום להגמר בצבע ירוק או חום, החיתוך גילה "בשר" העלה שהוא לבן ומחוספס, ויש להסתפק בזה האם הדבר נחשב לנקטם ראשו.

יש להרבה לולבים שהתיומת נגמרת במה שמכונה בשם "גריבל"ה", שהוא במין כתר בסוף העלה, וטבע של הרבה עלין, שלכל האורך של העלה מתמשכים כמין ורידים שעולים ומתרכזים בסופם מסביב לאותו כתר. ולכאורה אם יש לנו לחפץ מה הוא אותו "ראש" שע"י ליו אנחנו מדברים, ראש בתור אבר, שאם נחסר לגמרי מקרי שאין ללולב ראש, אין דבר אחר שיכול להתאים להגדרה כהאמ"ל (סעיק י"ב ד"ב שינוי). וכך נראה אלא לימדו מרבתי שליט"א שהגריבל"ה הוא רק מציין על סוף ראש העלה, והוא כמין כתר שעל ראשו של העלה, ולכן גם אם הוא נופל אינו נחשב לקטימה של ראש הלולב. ועוד למדתי מהם שגם אם בסוף העלה יש קפיפה מסויימת והגריבל"ה עומד יותר בצד העלה, אין להחשיב את ראש הלולב לא המקום שהוא הגבוה ביותר של העלה שהוא ירוק אלא ראשו נגמר אצל הגריבל"ה ובלולב הנוכר יוצא שהעלה קפוף במקצת כשנחתך ממנו חלק מהעלה במקום הכפיפה אינו נחשב לנקטם ראשו.

ט"ו) כשא' מהעלין של התיומת נחסר בכל שהוא

בסי' תמ"ו הבית דוד הביא עוד שאלה לענין לולב שיש לו ב' תיומות והעכברים אכלו קצת מכל אחת מהן, והקיל משום "שאין זה קרוי נקטם כיון שכל העלין קיימים ואינו אלא נקב בעלמא בחיסרון ולא מצינו שנקב פוסל אלא באתרוג, לא בלולב ואין להוסיף על הפסולין שמנו חכמים כמ"ש הרב"י ז"ל ס"ס תרמ"ה בשם הרא"ש ז"ל", ומביאו גם בברכי יוסף.

אמנם הבית השואבה (דין י"ג) פקפק על דבריו ע"פ דברי הר"ן שאם נקטם מקצת ראשו של לולב פסול לפי מה שחז"ל דימו את ראש הלולב כחוטמו של אתרוג דאפילו כל שהוא פסול, וכמו שאצל האתרוג לפי הר"ן נקב אפילו ללא חיסרון פוסל ה"ה לענין תיומת הלולב נקב יפסול "ואף שיש קצת לחלק מ"מ לא בריא לי כ"כ הוראתו של הרב בית דוד הלזו לפי דברי הר"ן ו"ל הנזכר, ולכן נכון להחמיר לכתחילה אם יש אחר שלם לגמרי".

וגראה לתלות את הצדדים במה שביארנו, שהבית השואבה בדין פסול שעל התיומת כגון כשנקטם דף א' ממנה, הלך אחר סברתו של הר"ן, שעשו את ראש הלולב כחוטמו של האתרוג, שאע"פ שהיה אפשר לומר שחלק מראש הלולב עדיין קיים ע"י העלה הנשאר אבל ממה שיש עליו חיסרון ביופיו במה שנקבו העכברים, שאותו נקב בעלין בולט וניכר מתוכם לכן אינו מהודר ופסול.

משא"כ לשיטת הב"ד שאין לדמות ראש הלולב לראש האתרוג, פסול בחיסרון בראש הלולב הוא רק אם יחסר כל האבר שהוא אותו ראש ואז אינו שלם, משא"כ במה שאכלו העכברים שנקב יש כאן אבל אין זה פוסל אלא בחוטמו של אתרוג, ובלולב אע"פ שנחסר קצת ראשו עדיין חלק מהעלין קיימים, ואם נקטם חצי ראש אין פסול של נקטם ראשו שצריך כולו ולא חציו.

לפי זה מצוי מאד בהורדת הקור"ע שבלולב ע"י שיפ־שוף המברשות, יש על התיומת סימני שריטות ופעמים אפילו חסרון מחלק מהעלה או משתיהם, שלדעת הבית השואבה יש להחמיר במקום שחסר חלק מהעלה ולא ליטול לולב זה במקום שיש לו אחר, אבל לפי הכרעת הברכי יוסף ע"פ דברי הבית דוד, הדבר אינו מוריד מההידור של אלו הלולבים. ויש עוד מקום לצרף, שאע"פ שנדמה את פסולי ראש הלולב לפסולי חוטמו של אתרוג אבל גם לענין חוטמו של אתרוג הפוסקים לא הביאו את דברי הר"ן לענין פסול של נקב בחוטמו, ע"י במסקנת הבאמ"ל (סעיק י"ב ד"ב שינוי). וכך נראה להורות כמ"ש החיים וברכה ס' רט"ז, שכותב רק מצד מצוה מן המובחר יש להצריך לולב שאפילו מקצת עלה לא יהיה נקטם כלל.

ט"ז) דף א' נקטם ברובו

הבית דוד בשאלה של אכילת התיומת ע"י העכברים, התנה כדי להקל שהשיעור הנחסר יהיה רק קצת כדי שישאר שם ראש לתיומת על שם רוב העלין הנשא־רים (עי' שער הציון [אות ז'] בשם הבגדי ישע, נקטם התיומת ברובה פסול אע"פ שנשאר חלק ממנה).

ושמעתי מרבתי שליט"א שמכשירים גם במקום שבסך הכל בין ב' הדפים נשאר רוב התיומת, למשל (והוא מצוי מאד) במקום שהעלה שתפסף במידה שמא' מה־דפים לא נשאר הרוב אלא אין הדר, והדף השני כולו שלם עדיין, אז נחשב שרוב התיומת קיימת וכשר אבל לולי זה פסול.

ולכאורה ההוראה הזאת יש לה מקום אם נאמר כאותם הפוסקים שהחיסרון בהדר אצל הנקטם הוא חיסרון ביופיו של ראש הלולב, שאז אם רוב השטח של העלין התיומת קיים, עדיין לא ירדה תיומת ההידורה משא"כ אם נשאר רק קצת מכל עלה אינו הדר. אבל אם פסול הנקטם הוא מדין חיסרון בשלמות התיומת א"כ יש מקום להחמיר אם נחסר רובו של א' מהדפים מפני אם נשאר מיעוטו כאילו איננו שרובו ככולו ולכן נחשב שנשאר בתיומת רק עלה א' והוא פסול לפי מסקנתו של הבית דוד בסי' תמ"ח.

(י"ז) לולבי אל-ערי"ש

עי' בספר עיקרי הד"ט (ס' ל"ג, אות כ"א) שדן בענין אותם הלולבים שהתיומת שלהם ערוכה כקוצים ושע־רות כמו אצל השיבולת חטים, והם דקים מאד וקלים מאד להשבר, האם נפסלו מדין נקטם.

הביא שם להקל, ראשית מצד צירוף השיטות המקילות

בנקטם, שלפי דעת הראב"ד נפסל בתנאי שגם נקטם קצת מהשדרה ולא רק העלין, ועוד לפי הבעל העיטור שאע"פ שאין צורך בקטימת חלק מהשדרה אבל לכל הפחות צריך שכל הג' העלין העליונים יקטמו לגמרי עד השדרה כדי לפסול. ועוד יש לצרף את אותו מאן דאמר המובא בר"ן והרב המגיד שסובר ששיעור הקט"י מה כדי לפסול הוא ברוב התיומת האמצעית, גם צירף מה למד בדעת בשו"ע על דרך המא"מ והנה"ש, שדין נקטם הפסול הוא אם נקטמו רוב העלין העליונים, והם ב' מתוך ג', וגם בשיעור של רוב העלה. ובספר בית השואבה (דין י"ד) בנידון הג"ל ציין לשו"ת זרע אמת (שם ד"ה ומ"מ אף) שגם עשה צירוף באותם השיטות לסמוך עליהם להקל (בנקטם התיומת האמצעית דלא כפסק הרמ"א), ואח"כ הביא הבית השואבה את הפסק של העיקרי הד"ט המשיל להביא אחרים בנידון ובעיקרי הד"ט המשיל להביא צידדים אחרים בנידון הג"ל ושכו"ע יסכימו להקל, ללא צורך לצירופים וזה לשונו:

"וחוותא מילתא היא דבקטימת העלה כל שהוא נמי דבר הנראה לעין הוא אך קטימת הקוץ אין העין שולטת בו ואינו ניכר וכיון דבין למר ובין למר עיקר פיסול קטימת ראש הלולב הוא משום דאין זה הדר, וכ"כ הרמג"א בסי' תרמ"ה סק"ו בשם הירושלמי, א"כ בקטימת הקוץ דלא ניטלה הדרתו של הלולב, ולדמותו לראש שיבולת וע"ד דאמריןן בסוטה ומעטרא ליה כסאסאה דשבלתא, וא"כ הקוצים הללו עטרה תפארת הן ללולב וכשנקטמו ממנו פנה הדרו ויפסל, ליתא דשאני שבולת של חטים דהיינו רבתייהו משא"כ הלולבים שאין דרכן בכך, והכל עדין דבקוצין הללו לא מהודרין נינהו ושאם נקטמו זו היא הדרך זו היא יפיין ולא נקטם עלה מיקרי, וסימינך קוצים אני מכלה מן הכרם כמצות בעל הכרם דבעי מינן הדר ואין זה הדר, וכ"ש אם לולב זה כלה בב' עלין ונקטם קוץ עלה א' וכו' והכלל העולה לע"ד דבכולי גווגי איכא צד להכשיר מכח ס"ס, היינו ספק אם קוץ זה נדון כעלה עצמו או לא כיון דבקטימתו לא נפיק מתורת הדר וכנז' ואת"ל דנדון כעלה ממש מ"מ רבו כמו רבו רבים חקרי לב הגד דס"ל דלא מפסיל בקטימת כ"ש וכו'".

יוצא שלמד בפסול של קטימת ראש התיומת שהוא מצד חיסרון ביופיו בראש הלולב, ולכן אפילו שאותם הקוצים הם המנשך של עלי התיומת אבל אינו מוריד בהידור כלל אלא אדרבה עדיף שהיה הלולב ללא אותם הקוצים משום שרק מפסידים את יופיו. אמנם לפי שיטת הבית דוד שהובא לעיל אין הדבר כ"כ פשוט ויש מקום גדול להחמיר. שסברתו היא שקטימת ראש הלולב הופך אותו לאינו מהודר מצד מה שחסר בעצם ראש לאותו לולב, שמה שאינו מהודר אינו מצד חיסרון ביופיו אלא מצד חיסרון בשלמותו של הלולב, ולולב שאין לו ראש הוא לולב שיש בו מום. והדבר מאד מצוי באותם הלולבים שגודלים במצרים המכונים לולבי אל-ערי"ש.

(י"ח) הדינים העולים

1. י"א שדעת השו"ע פסול הנקטם הוא רק אם רוב העלין העליונים נקטמו ובדרך כלל רוב הלולבים ניגמרים בג' עלין, לכן אם נקטם רק אחד מהם אפילו שהוא האמצעי והגבוה מכולם, כשר, והרמ"א חולק ומחמיר בכה"ג כשהעלין נקטם.

אמנם יש לומדים שהש"ע והרמ"א לא חלקו, וכשנקטם העלה האמצעי הגבוה מכולם הלולב פסול לכו"ע, וכן צריך להחמיר.

2. לולב שנגמר ע"י ג' עלין והאמצעי אינו גבוה יותר משאר העלין שבצידו, י"א שלפי דעת

המשך בעמוד 32

Hachem tout de suite après Kippour et surtout quel est le lien entre ces deux fêtes ?

KOHÉLÈTE OU LA SAGESSE TRANSCENDANTE

Pendant Souccot, nous avons l'habitude de lire Kohelete (litt. celui qui regroupe toutes les sagesse), écrit par Chlomo haMélekh. La communauté achekenaze a même le minhag (l'habitude) de lire ce livre de Kohélète (l'Ecclésiaste) avec une brakha le Chabbat de H'ol Hamoëd. Il est intéressant de citer les paroles du Sforno à propos de ce livre du Tanakh: « l'âme de Chlomo Hamélekh a atteint des niveaux de connaissance qui dépassent de loin tout ce que les hommes ont pu savoir, connaître ou même imaginer. Voici que le verset dans Melakhim (5.11) écrit : "Chlomo parlait même aux arbres, aux animaux et aux rampants." Dans ce livre, le roi Chlomo nous décrit sa perception de ce monde-ci à long terme, ainsi que sa perception de l'intériorité de chaque élément et de chaque situation de ce bas monde. »

Voici quelques extraits de cette Méguila que beaucoup ont lu ce Chabbat H'ol Hamoëd : « Vanité des vanités a dit Kohélète (litt : celui qui regroupe toutes les sagesse) ; Vanité des vanités tout est vanité. [Rachi explique qu'en comptant le singulier et le pluriel, le mot vanité apparaît sept fois afin de faire allusion aux sept jours de la création qui sont tous vains. En effet, les créations matérielles d'Hachem ne sont strictement que des moyens et ne contiennent en eux-mêmes aucune fin. Seul l'homme apporte du sens à la matière qui n'est que vanité !]. Qu'est-ce que l'homme va bien gagner de toute sa fatigue (matérielle), qu'il se fatigue sous le soleil. [Sous le soleil fait allusion aux affaires de ce monde-ci. Rachi précise que c'est par opposition à la Torah pour laquelle la fatigue est une source de bénédictions et procure une véritable lumière beaucoup plus importante que celle du soleil]. Une

génération vient puis elle passe et seule la terre se maintient [Rachi précise que la terre représente les tsaddikim qui se font humbles comme la poussière de la terre et qui ne sont pas orgueilleux comme ceux qui recherchent les affaires de ce monde-ci]. Le soleil se lève, puis il se couche et il revient à son point de départ. [En d'autres termes, tous les hommes sont attirés vers des ambitions similaires et font des efforts qui vont dans le même sens mais qui n'aboutissent pas à grand-chose et c'est le même sort qui les attend à tous]... Ce qui a été : c'est ce qui sera, ce qui a été fait c'est ce qui sera fait car il n'y a rien de nouveau sous le soleil. [Toutes les actions des hommes et leurs fruits sont fades et identiques. Nos sages disent : je déduis de là par contre qu'au-dessus du soleil, il y a du nouveau c'est -à-dire dans le domaine de la rouh'nioute (spiritualité) et de la Torah, il y a toujours du h'idouch (de la nouveauté) et de l'élévation ainsi que de nouveaux potentiels qui naissent et qui se réalisent] Il n'y a plus de souvenirs pour les anciens et même les nouveaux, bientôt seront oubliés. Je suis Kohélète, celui qui regroupe toutes les sagesse (qu'Hachem m'a données). J'ai été roi d'Israël à Yerouchalaïm, j'ai vu tout ce qui a été fait, tout ce qui existe sous le soleil mais tout est vanité et gaspillage de volontés ; des vies tordues qui ne pourront plus être redressées, des manques qui ont été créés et ne seront plus jamais comblés [...] Je me suis dit dans mon cœur : allons, investissons dans la sagesse, dans la raison, dans l'intelligence mais même elles sont finalement vaines. [Comme l'explique les Mefarchim, à cause de sa grande sagesse, Cholomo Hamélekh a fait plusieurs raisonnements qui l'ont amené à fauter contre Hachem]. Je me suis dit allons et investissons dans la simh'a (joie) et dans ce qui est bon mais cela nous emmène vers la légèreté, vers la plaisanterie et tout cela est vide... J'ai acquis des jardins, des potagers, des arbres fruitiers de toutes sortes, des rivières entières, des

serviteurs, des servantes, des maisons, des palais et des troupeaux devant moi à Yerouchalaïm.

J'ai accumulé de l'or et de l'argent et tout ce que les rois peuvent désirer, ainsi que tous les plaisirs... J'ai regardé tout ce que j'ai fait et toute ma fatigue et tout n'est que vanité et gaspillage de volontés, et il n'y a rien de nouveau sous le soleil [...]

[chap.3 :] Sur terre, il y a un temps pour chaque chose (qu'Hachem choisit). Un temps pour naître, un temps pour mourir. Un temps pour gagner

et conquérir, un temps pour perdre et être déraciné...Un temps pour détruire, un temps pour construire, un temps pour pleurer, un temps pour rire, un temps de deuil, un temps de danse...Un temps où l'on demande, un temps où l'on accumule...Un temps où l'on déchire, un temps où l'on recoud. Un temps pour aimer, un temps pour détester. Un temps de guerre, un temps de paix. S'il en est ainsi à quoi sert donc toute cette fatigue que les hommes se donnent (vu qu'ils ne pourront pas changer le temps qui a été choisi pour chaque chose). [...] [A la fin de Kohélète, Chlomo Hamélekh écrit :] Au bout

du compte et de chaque chose, tout est clair, il suffit de craindre Hachem et de garder Ses mitsvot car c'est là tout l'homme et chaque action qui a été faite, Elokim (la mesure de rigueur) la passera en jugement, ainsi que tout ce qui est caché (même nos fautes involontaires), que ce soit pour le bien ou pour le pire. »

LA SOUCCA ET SA MORALE

Ceux qui ont étudié la première page du Traité Soucca comprennent maintenant pourquoi nous lisons spécialement le livre de Kohélète

“ LES NATIONS VONT ALORS DEMANDER À HACHEM : Maître du monde donne-nous une mitsva et nous la ferons cette fois-ci !

pendant la fête de Souccot, chaque année. En effet, car comme l'a dit Rava (2a) Hachem a dit : « -réside sept jours dans les souccot, afin que tu quittes ta résidence fixe pour aller vivre dans une maison provisoire » En d'autres termes, pendant la fête de Souccot, Hakadoch Baroukh Hou nous demande de nous détacher de notre situation matérielle pour aller vivre dans un endroit plus éphémère et plus précaire dans lequel nous pourrions acquérir un meilleur sens des valeurs.

UN HEUREUX MÉLANGE D'ÉCORCES ET DE FRUITS

Nous pouvons également remarquer que dans la Torah, il nous est demandé de construire la Soucca « béospékha, migornékha oumiyikvék- ha » (Devarim 16.12), comme l'explique la guémara (12a) "avec des résidus de blé et de vigne", c'est à dire avec des écorces des feuilles, mais surtout pas avec des fruits. En nous ordonnant de construire notre soucca avec des écorces, la Torah vient nous montrer quelle devrait être notre manière de voir les choses quant à l'importance qu'il faut accorder à chaque élément matériel de notre vie. En d'autres termes : pour ta maison, ne dépense pas plus que des écorces ! Inversement, la Torah nous demande pendant la fête de Souccot (qui est également la fête de la récolte : H'ag Haassif) de réunir quatre espèces, toutes belles, entières et intactes afin de les tenir devant Hachem. Pour cette mitsva, il faudra : « péri ets hadar » un fruit que la Torah appelle "une splendeur". Tous les Juifs ont l'habitude, depuis l'époque de la Guemara à nos jours, de payer très cher afin d'accomplir la plus belle mitsva. La Guemara (Soucca 41b) raconte que Rabane Gamliel était prêt à payer mille zouz (somme cinq fois supérieure à la Ketouba) pour acquérir un etrog lors d'une année où il se faisait rare. R4. Le lien entre les 4 espèces et la Soucca est donc établi : Pour notre maison de soukot la Torah nous enjoint de prendre seulement des écorces de fruits, afin de nous enseigner la vraie valeur des choses de ce monde-ci, mais pour la mitsva elle nous demande d'acquérir non pas des écorces mais un fruit et qui plus est devra être splendide : 'péri ets hadar' et ce à n'importe quel prix. Il faut savoir, de plus, qu'un tout petit défaut dans ces quatre espèces pourrait même les rendre inaptes. Ceci va dans le sens du message de Chlomo Hamélekh : n'investis pas ton temps, ton argent, tes ambitions dans des choses vaines et vides. Les seules choses dont bénéficie l'homme dans ce monde-ci, et à plus forte raison à long terme, et dans le monde futur,

ce sont ses efforts dans l'étude de la Torah qui est, elle, au-dessus du soleil, ainsi que tous les efforts qu'il fera afin d'acquérir la crainte d'Hachem, que Chlomo Hamélekh appelle lui-même le plus grand des trésors.

LA SOUCCA : UNE CABANE BEAUCOUP PLUS SOLIDE ET DURABLE QU'ELLE EN L'AIR!!

Dans le Birkat Hamazone (bénédictions après le repas) nous avons l'habitude d'ajouter pendant la fête de Souccot plusieurs Harah'amane (prières) et l'une d'elles est : "Harah'amane hou yézakénou lechev bésoukat oro chel léviathane-Qu'Hachem nous permette de résider, (à la fin des temps), dans la soucca qui est construite avec la peau du léviathane" (un immense poisson qui servira au repas des tsaddikim et qui permettra de construire les parois d'une soucca protectrice pour eux). Nous voyons que des souccot seront utilisées par Hachem pour nous abriter dans les temps futurs.

De même, dans la Guemara Soucca (2a,2b) il est cité le passouk de Yechaya (4.6) qui dit : « la soucca apportera de l'ombre le jour de la canicule ». La Guemara précise que ce verset, d'après tous les avis, fait référence aux yemot haMachia'h (les temps futurs) pendant lesquels, explique Rachi, nous serons protégés par des souccot et c'est grâce à elles d'ailleurs que nous nous délecterons du monde futur. Nos sages disent qu'Hachem va faire sortir à la fin des temps un soleil ardent et qu'il viendra brûler et punir tous ceux qui ont fauté. Les rayons de ce soleil pourront, inversement, guérir et réchauffer ceux qui ont accompli les mitsvot. Cependant, comme il n'y a aucun tsaddik qui n'ait pas quelques petites avérot à son compte, nous aurons tous besoin d'être protégés dans des souccot de ce soleil d'enfer (au sens propre comme au sens figuré). Encore une fois, une preuve que c'est grâce à la soucca que nous vivrons correctement les événements de la fin des temps.

Nous savons, enfin, que le Zohar affirme que la présence d’Hachem réside au-dessus de chaque Soucca et nous y résidons même bétséla dimé- nouta (à l’ombre de la présence d’Hachem). Ainsi, dans les temps futurs pendant lesquels l’ultime bonheur et plaisir sera d’être proche d’Ha- chem, la soucca aura comme double rôle de nous protéger des souffrances infligées à cause de nos fautes mais en même temps, elle nous per- mettra d’être proches d’Hachem et de nous délecter de sa Chekhina, chose qui dépasse tous les plaisirs et les bonheurs réunis de ce monde-ci. R1&R4. Nous avons déjà un aperçu de la raison pour laquelle la seule mitsva qu’Hachem a proposé aux nations du monde dans les temps fu- turs est la mitsva de Soucca. En effet, bien que dans le monde futur il n’y a plus de Mitsvot mais seulement des récompenses, perdurera tout de même la présence de la Soucca dans la mesure où c’est grâce à elle qu’Hachem dispensera des récompenses à ceux qui l’auront mérité et les protégera du Guéhinam. Ainsi, comme l’a dit Hachem : il n’y a plus de possibilité d’accomplir des mitsvot en dehors de olam hazé (le monde matérielle); il ne reste plus que la soucca dans la mesure où elle ne sera pas une véritable mitsva mais un outil de récompense et de protection.

Pour la petite histoire : Le Rav Lévi Itsh’aq de Berditechev avait l’habitude de recevoir de nombreux invités dans sa soucca. Cependant, par- mi ses invités on pouvait trouver des gens très simples voire des paysans et des originaux. On lui faisait souvent cette remarque : comment un maître d’une telle envergure peut-il s’entourer de telles personnes. Il répondait : voyez- vous nos sages nous apprennent qu’à la fin des temps, lorsque Machia’h viendra Hachem invitera les tsaddikim de chaque génération à s’installer sous la soucca du léviathane. Il y aura sûrement, les trois avot, Moché, Aharon, Yossef, le Roi David ,le roi Chlomo, les autres Chevatim, les néviim (prophètes) les Tanayim, les

Amoraïm, les richonim ...Ce jour-là j’essaierai de m’asseoir parmi eux mais je serai sûrement rejeté. On me dira: que fait un simple homme comme toi au milieu des princes de la Torah et des géants de la Emouna et de la crainte du ciel ? Je pourrai répondre pour ma défense : moi aussi durant toute mon existence j’ai accepté sous ma soucca sans distinction des érudits mais aussi des am aarets (ignorants) et tous ceux qui voulaient fêter Souccot avec moi. Mesure pour mesure, j’aurai donc une place parmi eux...

Pour reprendre les mots de David Hamélekh dans le Tehillim que nous lisons quotidiennement pendant cette période : « ki itspénéni bésoucco béyom raa, yastirini béseter aolo...- - Hachem me protégera dans Sa soucca le jour du Mal » (il s’agit du jour du jugement final, le mot Mal représentant le Guéhinam, disent nos Sages). Il reste à comprendre quand même pourquoi c’est spécialement cette mitsva de la Soucca qui a été choisie comme outil de récompense dans le monde futur et pourquoi, elle n’a pas servi aux nations du monde qui l’ont construite mais n’ont pas été abritées du soleil grâce à elle.

DO YOU SPEAK ENGLISH ?

On peut rapporter à ce sujet le machal (parabole) suivant : Un jour, un homme avait décidé de s’exiler à l’étranger dans un pays lointain où il réaliserait de grands projets. A son époque, il fallait au moins un an pour rejoindre de tels pays aussi éloignés. Il se renseigna et apprit qu’un bateau partait prochainement, mais qu’il ferait une escale de six mois en Amérique avant d’atteindre la destination souhaitée. Motivé et empressé, l’homme décida de réserver une place sur ce paquebot. Le problème est qu’il avait peur de gaspiller toutes ses économies et de ne pas réussir à survivre pendant ces six mois en Amérique. En effet, ce n’était pas la destination qu’il voulait réellement atteindre et il n’avait pas de projet véritable au

cours de cette escale. Il décida donc de s’investir temporairement dans la langue américaine et se mit donc à apprendre l’anglais afin de ne pas être endommagé pendant son séjour de 6 mois. Il étudia donc avec beaucoup d’assiduité cette langue et es- saya même d’apprendre un métier qu’il pourrait exercer pendant cette période qu’il devait passer en Amérique. Pendant toute la durée de son séjour sur le bateau et même une fois arrivé en Amérique il se perfectionna dans la langue anglaise et dans le métier qu’il exerça là-bas. Au bout de six mois, le bateau repartit et l’homme heureux arriva enfin à sa destination finale. Le problème est que cet homme, une fois arrivé dans ce pays tant désiré, réalisa qu’il avait commis une grande erreur. A force d’avoir consacré les six mois d’escale aux Etats Unis à apprendre la langue anglaise et le métier qu’il y exerça, il avait mis de côté son projet initial et ne prit pas le temps de se familiariser et d’ap- prendre la langue du pays de sa destination finale. Il s’était habitué à sa vie en Amérique bien qu’éphémère et se trouva complètement dé- paysé une fois arrivé dans ce pays éloigné qui était en fait son but ultime.

Cette histoire représente bien l’homme qui a été créé pour vivre à côté d’Hachem dans le olam abba et se délecter de la sagesse d’Hachem et de la splendeur de la Chekhina. Cependant, le seul moyen pour atteindre cet endroit qui est l’ultime but de sa création, est de séjourner de fa- çon très temporaire (par rapport à l’éternité du monde futur) dans un monde matériel dans lequel la langue n’est pas la même et les métiers différents. En vérité, ce monde-ci n’a strictement rien à voir avec le monde futur et lui est même diamétralement opposé. A l’instar de notre machal, l’homme peu avisé va se préoccuper du pays où il doit résider provisoirement en oubliant complètement de se préparer à son endroit d’habita- tion finale où il doit rester pour une plus longue durée (:

l’éternité !!). Tous les efforts fournis en attendant n’auront servi à rien car ils n’étaient pas dirigés vers son but ultime mais seulement vers un moyen et de plus provisoire. C’était certes une escale inévitable pour cet homme mais il aurait dû garder à l’esprit qu’il ne s’agissait justement que d’une escale. L’homme doit se rendre compte qu’à chaque fois qu’il entreprend un projet matériel et qu’il fait des efforts pour agrandir ses possessions, il est en train de créer un lien avec ce monde-ci qui sera sûrement une embûche et tout au moins un déphasage pour lui, une fois arrivé dans le monde futur. Comme le disent nos sages : « dans le monde futur, il n’y a pas de nourriture, de boisson, il n’y a pas d’argent, ni de... mais plutôt tous les tsaddikim sont autour d’Hachem et se délectent de Sa présence divine. » Celui qui, dans ce monde-ci, ne s’est pas déjà habitué à la langue du monde futur (si l’on peut s’exprimer ainsi) vivra un véritable guéhinam lors de son arrivée là-bas (sans vouloir faire de mauvais jeux de mots). C’est ce que nos sages nous enseignent ailleurs: entre le Gan Eden et le Guéhinam, il n’y a que l’épaisseur d’un cheveu : ce qui signifie que les deux sont très proches, presque confondus mais que tout dépend de la préparation qu’une personne a entreprise pour vivre dans cette ultime destination. Certains s’y retrouveront comme un poisson dans l’eau et d’autres y seront éternellement en souffrance (h’as véchalom). Com- me nous l’avons cité, ce message est exactement celui qui ressort du Kohélète qui nous explique que tout investissement dans la matière ne sert finale- ment à rien pour l’homme. Chlomo hamélekh ajoute même que déjà dans ce monde-ci la chose est vide et n’est que vanité; chaque génération, chaque peuple se trompent dans ce domaine. Ils investissent, ils construisent et s’attachent à la matière pour finir par être oubliés et sans laisser aucune trace de leur existence (si ce n’est dans les livres d’Histoire-Géo). Seul le Klal Israël qui s’attache à la Torah

et à la crainte du Ciel a réussi à se maintenir à tra- vers le temps. C’est ce détachement des vanités et son attache au monde futur qui lui procurent cette dimension de nétsa’h (éternité).

A SOUCCOT, IL VAUT MIEUX ÊTRE JUIF

On comprend mieux que c’est la Soucca qui a été choisie comme outil de récompense dans le monde futur car c’est exactement le message de Souc- cot. Pour reprendre les termes de Rava : sors de ta demeure fixe et va habiter une demeure provisoire. Ou encore, pour reprendre les termes de la Torah : « ramasse des écorces de blé et de vigne » et construis ta soucca. Ainsi, c’est comme si la soucca nous prévenait : -prépare-toi au monde futur ; laisse un peu de côté toutes tes affaires matérielles ! Par contre, en ce qui concerne la mitsva des arba minim (des quatre sortes), la Torah nous enjoint de prendre “péri ets hadar” (le fruit le plus splendide qui soit) et que les espèces soient tous intacts et parfaits. C’est dans la mesure où un homme s’attache à ce message de souccot qu’il pourra mériter de pénétrer dans le monde futur avec largesse. C’est donc cette Soucca qui nous aura permis de comprendre et d’assimiler cet enseignement si fondamental, qui sera elle-même celle qui nous protégera du Guéhinam et nous octroiera le oneg (délice) du monde futur. Les non Juifs ont insisté et ont prié Hachem de les sauver des souffrances du monde futur et ont demandé une mitsva qui les protège. Devant leur insis- tance, Hachem a dit : il n’y a plus de mitsvot possibles mais faites donc une soucca. C’est tout ce qu’il reste à faire ici pour être protégé a conclu Ha- chem. Les goyim ont alors construit une soucca mais qui n’a rien à voir avec celle que les Juifs auront au monde futur. En effet, la soucca des Bné Israël est porteuse de toute l’essence du monde futur et du message selon lequel l’homme doit savoir se détacher de la matière. C’est dans cette mesure que la Soucca des Juifs les protégera à la fin des temps.

Par contre, la soucca des autres nations est complètement matérielle et n’a aucun effet contre le soleil brûlant du Guehinam . D’ailleurs, il est écrit dans la guémara que les goyim construiront cette soucca « au-dessus de leur toit » (Avoda zara 3a). Comme le disent certains baalé moussar afin de bénéficier du bon air, et afin de montrer à tout le monde qu’ils font la mitsva et qu’ils ont du mérite .En d’autres termes, leur Soucca sera porteuse de matérialité, d’orgueil et non de spiritualité.

R3. C’est pour cette raison qu’Hakadoch Baroukh Hou Lui-même rira de cet épisode car même si les goyim construiront une soucca, elle sera tout le contraire de ce qu’il leur sera demandé et ils n’auront aucune chance de mériter, grâce à cette construction, quoi que ce soit

**TÖUS
LES EFFORTS
FOURNIS
EN
ATTENDANT
n’auront
servi à rien
car ils
n’étaient pas
dirigés
vers
son but
ultime
mais
seulement
vers
un moyen
et
de plus
provisoire**

du monde futur. En réalité, les goyim n’ont aucun lien avec ce monde-là mais seulement avec le monde de la matière dans lequel ils ont investi, ont construit et auquel ils se sont attachés profondément.

R2. On peut expliquer aussi que c’est pour cette raison que les goyim frapperont sur la soucca lorsqu’ils sortiront car c’était là leur seule chance d’être sauvés du Guéhinam mais cela n’a pas fonctionné et le soleil continuera de les brûler. Devant cette grande déception, ils ne pourront que frapper du pied la mitsva d’Hachem ce qui prouvera bien qu’ils n’ont aucun lien avec les mitsvot ainsi que le précise la Guemara elle-même.

SOUCCOT : LA FÊTE D’ADAPTATION DES JOURS REDOUTABLES

R5. Rav Dessler demande pourquoi dans cette soucca qui est tellement spirituelle et porteuse de présence divine et qui nous prépare même pour le mon- de futur, nous avons seulement la mitsva de manger, de boire et de dormir (actes qui sont totalement matériels). Hachem aurait plutôt dû nous demander d’y faire toutes nos tefillot (prières) et d’y étudier la Torah. Hachem aurait même pu nous demander de construire nos baté midrachot (maisons d’études) en cabanes, mais la Torah préconise au contraire de construire des cabanes pour remplacer nos maisons. A priori ces actes sont complètement contradic- toires avec le message de la soucca. Rav Dessler répond que c’est justement là le rapport entre Kippour et Souccot. A Kippour, nous avons vécu à travers nos cinq sens un niveau dans lequel la matière n’avait plus de place. Nous avons été tellement élevés et purifiés par Hachem que nous avons pu dire tout haut : Baroukh Chem Kevod Malkhoutho...ce qui est l’attribut des anges de service. Le problème, précise Rav Dessler, est que nous ne pouvons nous maintenir à ce niveau toute l’année. La techouva que nous avons opérée à Kippour ne

pourra pas rester exactement la même dans la mesure où pendant le reste de l’année nous côtoyons la matière et que nous sommes exposés au yetser ara (mauvais penchant) qui est absent le jour de Kippour, comme l’indique la Guemara Yoma. C’est là qu’intervient la fête de Souccot. Hachem, grâce à ce h’ag, nous permet de retrouver un rythme de vie normal, hu- main, qui sollicite la matière, certes, mais cela totalement protégés par la kedoucha (sainteté) de notre soucca. Tous nos acquis et notre élévation de Eloul, Roch Hachana et Kippour vont maintenant être confrontés à un rythme de vie tout à fait matériel (boire, manger, dormir) mais à la lumière du message de la soucca. Dans cette maison provisoire, recouverte d’un toit fait d’écorces , nous aurons le soin de réaliser que la présence de la matière ne doit pas troubler notre techouva de kipour, ni nous faire oublier nos valeurs et tout ce que nous avons pu ressentir pendant les yamim noraïm (jours redoutables) . La grandeur de l’homme, par rapport à toutes les autres créatures et même par rapport aux anges, est de savoir s’attacher en profondeur à la Torah et aux valeurs spirituelles et ce même du plus profond de la matière. C’est donc dans une ambiance de repas et de simh’a que nous devons adapter notre techouva de kippour à la vie de tous les jours. Ceci pourra être fait grâce au message profond qui se dégage de la fête de Souccot pendant laquelle nous partons de chez nous et nous ne donnons de l’importance qu’aux mitsvot, comme les arba minim, et au cours de laquelle nous lisons même Kohélète.

Nous pouvons aussi rappeler les paroles du Ari (zal) qui disait que la fête de Pourim est encore plus élevée que le jour de Kippour. C’est pour cette rai- son que Yom Hakippourim signifie : le jour qui est comme Pourim, c’est à dire qu’il lui est inférieur. En effet, lorsque l’homme reste attaché à Hachem et à la Torah, même entouré de matière, il peut atteindre le plus haut niveau que l’on puisse espérer,

mieux que les malakhim.

Les malakhim (anges) se rient de notre attache à la matérialité et de notre perception des choses qui est souvent légère. Ils ont toujours en bouche que toute la matière est vanité des vanités mais Hachem les fait taire car ce n’est pas d’eux qu’Il veut entendre ce message authentique mais plutôt de Ses enfants qui eux ont un yetser ara, qui sont dépendants de la matière et qui auront un très grand mérite d’arriver aux mêmes conclusions que celles des anges. Surtout lorsque ces conclusions émanent du roi d’Israël qui possède tout mais qui est prêt à tout abandonner juste par conscience que la seule chose qui ait vraiment de la valeur c’est la volonté d’Hachem et la Crainte du Ciel...

Pour petite histoire : Le Rav Avraham, frère du Gaon de Vilna, alla habiter une autre ville que celle du Gaon. Quand le Gaon lui écrivit pour lui demander de revenir à Vilna , il lui répondit que sa femme s’y opposait! Ce n’est que plus tard qu’il apprit le motif de ce refus. Une année, il fut pratiquement impossible de se procurer un Etrog (cédrot) dans la ville où ils habitaient. La neige avait rendu les routes impraticables et il y avait dans toute la ville un seul étrog pour lequel le vendeur demandait un prix exorbitant. L’épouse du Rav lui dit : nous habitons dans une maison qui fait partie de ma nidounia (dot); vendons-là pour acheter l’étrog ! Ils empruntèrent de l’argent pour acheter l’étrog et à la fin de la fête ils vendirent leur maison pour payer leur dette. Ils allèrent habiter dans une très modeste baraque. Lorsque le Gaon de Vilna demanda à son frère de revenir à Vilna, son épouse lui dit: « Je ne veux pas partir d’ici parce que je me réjouis à chaque fois que je passe devant notre ancienne belle maison que nous avons vendue pour un magnifique etrog pour la fête ! Je ne veux pas me priver de cette joie procurée par cette mitsva en accep- tant de retourner à Vilna ! »

HALACHICALLY CORRECT

The Blessing of “Leeshev Ba’Sukkah”

Q Regarding the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing, what is more halachically preferable: To recite the blessing while standing before sitting down to begin one’s meal in the Sukkah or should one recite this blessing when he is already seated after having recited the Hamotzi blessing on the bread?

A During the night and day of the first day of Sukkot (the first two days outside of Israel) and on the Shabbat which coincides with Sukkot when the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing is recited in the Kiddush, one should recite the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing at the end of the Kiddush after which one should sit down and drink some of the wine. (On the first night of Sukkot, the “Shehecheyanu” blessing is recited after the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing, i.e. after reciting the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing, one should be seated, recite the “Shehecheyanu” blessing, and drink some of the wine.) Our question applies to the other days of Sukkot when Kiddush is not recited as some people have the custom to recite this blessing after the Hamotzi blessing when they are already seated while others customarily recite the blessing when they enter the Sukkah (after having washed their hands for eating a bread meal) while they are still standing and after reciting the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing they sit down, recite the Hamotzi blessing and begin eating.

Indeed, the Maharam of Rottenberg followed the latter custom of reciting the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing while standing before sitting down to recite the Hamotzi blessing as this seems to be the implication of the Baraita (Sukkah 46a) which states, “When one enters the Sukkah to sit in it, one recite the ‘Leeshev Ba’Sukkah’ blessing.” This implies that one should recite the blessing while he is still standing and only then be seated and recite the Hamotzi blessing. Additionally, when one recites the blessing in this way before sitting down, he is indeed reciting the blessing before performing the Mitzvah, for the primary part of the Mitzvah is sitting in the Sukkah. It seems that it is therefore preferable to recite the blessing while one is still standing and not after he sits down. This is likewise the opinion of the Rambam who rules that one should recite this blessing before sitting down and before reciting the Hamotzi blessing. He writes that this was indeed the custom of the Sephardic (Spanish) sages.

Nevertheless, others write that it is preferable to recite this blessing only after one has been seated in the Sukkah,

for actually sitting in the Sukkah is not the essence of the Mitzvah; rather, the Mitzvah is when one remains in the Sukkah to eat. They therefore write that it is better to recite this blessing after the Hamotzi blessing.

Maran Ha’Schulchan Aruch quotes the opinion of the Rambam who writes that one should recite the blessing before sitting down in the Sukkah. Nevertheless, Maran continues that the prevalent custom is to recite the blessing after one has already been seated and after one has already recited the Hamotzi blessing.

Maran Rabbeinu Ovadia Yosef zt”l quotes the words of Maran HaShulchan Aruch and writes that it is nevertheless preferable to follow the opinion of the Rambam and recite the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing while one is still standing and only then to sit down and recite the Hamotzi blessing. Hagaon Ya’abetz in his Sefer Mor Uktziah and Hagaon Harav Chaim Palagi in his Sefer Mo’ed Le’Kol Hai rule likewise.

Thus, halachically speaking, it is preferable to recite the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing before sitting down to eat in the Sukkah and afterwards, one should be seated and recite Hamotzi. Those who customarily recite the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing after reciting the Hamotzi blessing while already seated have on whom to rely.

When Kiddush is recited (either on Yom Tov or Shabbat), one should recite the Kiddush while standing and then recite the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing and be seated. On the first night of the Sukkot holiday when “Shehecheyanu” is recited as well, one should recite the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing while standing and then recite the “Shehecheyanu” blessing while seated.

On the second night of Sukkot outside of Israel, one should recite “Shehecheyanu” at the end of the Kiddush and only afterwards recite the “Leeshev Ba’Sukkah” blessing.

ענה האברך – "אבל יש לי הרבה ילדים - ברוך ה".

התרגש השואל ואמר – "אני ערירי, אין לי ילדים. תרשה לי הפעם לשלם לך את הקניות ולהשתתף בהוצאות".

תיכף ומיד הוציא צ'ק ורשם את כל הס' כום לעיני השכן העוקב ההמום...

HALACHICALLY CORRECT

The Laws of Eating a Kezayit of Bread in the Sukkah on the First Night of Sukkot and One who is Uncomfortable in the Sukkah

The Mitzvah of Eating a Kezayit of Bread in the Sukkah

There is a positive Torah commandment to eat a Kezayit (olive's volume, approximately 27 grams) of bread in the Sukkah on the first night of the Sukkot holiday (our Sages derive this from expounding several verses in Masechet Sukkah 27a). One must eat the Kezayit of bread in the Sukkah without interruption within a timespan of four or five minutes. Nevertheless, if one has only eaten the bread within a timespan of seven-and-a-half minutes, he has fulfilled his obligation.

This law also applies to the law of the Kezayit of Matzah eaten on the first night of Pesach which is also a positive Torah commandment, for any "eating" that is less than the amount of a Kezayit is not considered eating with regards to Mitzvah fulfillment. Similarly, various "eatings" cannot be joined unless they are both done within a timespan of four or five minutes (preferably). However, if one eats one crumb now and another crumb in an hour and the like, it cannot be considered that one has eaten a Kezayit; rather, it is considered that one has not eaten at all.

It is preferable for one to fulfill all opinions by eating a Kebeitza (egg's volume equal to approximately 60 grams) of bread in the Sukkah within eight minutes (Chazon Ovadia-Sukkot, page 114).

The Law Regarding One Who is Uncomfortable

The Torah states, "You shall sit in the Sukkah for seven days." Our Sages expounded that "sitting" is tantamount to "dwelling," i.e. that the Torah only obligates one to eat in the Sukkah in a way that is similar to how he would in his house during the rest of the year. Thus, if it begins to rain into the Sukkah, if the light turns off and one is now sitting in the dark, if there are flies or mosquitoes in the Sukkah which are disturbing the person, if the wind is blowing into the Sukkah, or if there is an unpleasant odor in the Sukkah and the like,

הקופה עם חשבון של סכום לא מבוטל של כסף.

עכשיו בוא נראה מאיפה הוא שולף את הכסף – הרהר השכן העוקב.

האברך התחיל לארוז את חפציו בשקיות, ופתאום פונה אליו הבא בתור אחריו ושואלו – "ר' יהודי, סליחה על השאלה, אבל למה קנית כל כך הרבה דברים, יש לך אורחים?" "לא אין לי אורחים!" –

לאחר המסע בכל החנות הגיע מיודעינו האברך לקופה והתחיל להעביר מוצרים, מוצר, ועוד מוצר, ועוד מוצר, והסכום מים עולים מאה, מאתיים שלש – מאות ארבע – מאות חמש - מאות והעגלה עדין מלאה. והשכן רואה ששכנו האברך רגוע ושליו.

לאחר דקות ארוכות הועברו כל המוצרים, פתקית ארוכה הוצאה ממדפסת

one is exempt from eating in the Sukkah, for anyone who is uncomfortable in the Sukkah is exempt from sitting in it. According to the Rambam and many other Rishonim, this rule applies even on the first night of the Sukkot holiday; although there is a positive Torah commandment to eat a Kezayit of bread in the Sukkah, one who is uncomfortable is nevertheless exempt from sitting in the Sukkah. Although regarding other Mitzvot of the Torah one is obligated to perform them even if he is uncomfortable as a result of the Mitzvah, this rule does not apply to the Mitzvah of Sukkah, for there is an innate part of this Mitzvah is that one's sitting in the Sukkah must be similar to the way one lives in his home the rest of the year; thus, if one is uncomfortable by sitting in the Sukkah, one is exempt from this Mitzvah. Nevertheless, according to the Rosh and others, on the first night of Sukkot, one is obligated to sit in the Sukkah even if doing so causes him discomfort. Maran HaShulchan Aruch rules leniently on this issue in accordance with the Rambam's view that in any case of discomfort, one is exempt from sitting in the Sukkah even on the first night of Sukkot. Even if one wishes to act stringently and sit in the Sukkah even when it is raining, one may not recite the "Leeshev Ba'Sukkah" blessing, for according to Maran, this is a blessing in vain since one is exempt from sitting in the Sukkah at this time.

Wearing Warm Clothing

Hagaon Chafetz Chaim writes in his Mishnah Berura that if is cold and blustery during Sukkot, one should wear warm clothing and eat in the Sukkah. Maran Harav Ovadia Yosef zt"l adds that one must make sure to wear adequately warm clothing in the Sukkah, for if one suffers from the cold he will be exempt from sitting in the Sukkah and his "Leeshev Ba'Sukkah" blessing will have been in vain.

RAV YAAKOV SASSON HALACHAYOMIT.CO.IL

דרוש לסוכות

שליט"א RAV EFRAIM KACHLON

CO-FOUNDER OF BEEZRAT HASHEM INC
JERUSALEM

ידיעת ה'

הנה נצטוונו בחג זה בציווי מיוחד של "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" (ויקרא כג, מג). והיינו שתכלית חג זה היא הידיעה הברורה של השגחת ה' יתברך על בניו עם – ישראל, מיציאת מצרים ועד עתה. ויסוד זה צריך להנחיל לדורות והיינו לבנים ולבני בנים עד עולם שכולם ידעו כלל זה. ועל ידי זה תתחזק מידת הבטחון בה' בכל צעד ושעל. וידע כל אחד ואחד שה' יתברך הוא רועינו וזנינו ומפרנסנו ומכלכל את צעדינו ואנו מה לנו לדאוג.

"בך ה' חסיתי"

וכאשר יזכה האדם להכרה זו ולמידת הבטחון ואף ינחילנה לבניו אחריו ממילא לא ירעו בניו ובני בניו בשדות זרים, כי הבוטח בה' ומכיר בריבונו ובהשגחתו עליו בכל צעד ושעל לא הולך לחצוב לו בורות נשברים.

ועל פי זה נראה לבאר מאמר הכתוב "בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם" (תהילים לא, ב) שתיבת "בך" עולה בר"ת "כי ב'סכות". והיינו שחג הסוכות הוא המ' למד את האדם את מידת הבטחון בבורא יתברך וזהו "בך ה' חסיתי" שהבטחון רק בה'. ומימלא כשיזכה לזה ואף ינחיל מידה זו לבניו אחריו יתקיים בו המשך הכתוב - "אל אבושה לעולם". כמו שדרשו חז"ל (בברכות דף יז ע"ב) "ואין צוחה ברחבותינו" (תהילים קמד, יד) שלא יצא מזרעינו בן או תלמיד שאינו הגון שמק' דיח תבשילו ברבים וגורם בושה להוריו ורבותיו.

אשרי יולדתו

וכבר ידוע ששבח הוא לאדם כשמשבחים את הוריו שילדהו. ובשבח זה השתבח התנא הקדוש ר' יהושע בן חנניא שאמר עליו רבו ר' יוחנן בן זכאי (באבות פ"ב מ"ח) 'אשרי יולדתו'. והיינו משום שכא-

שר האדם ניכר בחינוכו ובהנהגת דרכיו הטובה משבחים את הוריו שהביאוהו לעולם וכדאמרו חז"ל (בשבת דף לב ע"א) מגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב.

הדרן על מסכת סוכה

ולפי זה יבואר מה שייכות יש סיום מסכת סוכה לענינו של חג. שהנה חז"ל (בסו"כ דף נו ע"ב) מספרים לנו את המעשה עם מרים בת בילגה שהמירה דתה והל' כה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. וכשנכנסו היוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה 'לוקוס לוקוס (פירוש זאב זאב) עד מתי אתה מכלה ממון של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק' וכששמעו חכמים את הדבר הענישו את כל המשמרה משום אוי לרשע ואוי לשכנו. ואף אביה ואמה נענשו משום שתוצאת מעשה זה הוא מחמת ההורים שמה שאומר התינוק בשוק הוא ממה ששמע מאביו או מאמו ואף היא כשבייתה את המזבח מסתמא שמעה בבית הוריה זלזול ובזיון במזבח קודם התפקרותה.

ויסוד זה שמלמדים אותנו חז"ל שמה שהתינוק דובר ועושה הוא מחמת הוריו הוא יסוד מוסרי גדול בחיים. שכשלא שומר האדם על עצמו ונותן דרור לפיו אף ילדיו לומדים ממנו לעשות כן. ועניין זה של חינוך הילדים להכרה בידיעת ה' נלמדת בחג הסוכות וכמו שרומזים לנו חז"ל בסיום מסכת סוכה כיצד להצ' ליח בחינוך הילדים.

ורבו ספרי המוסר העוסקים במידה נפ' לאה זו 'מידת הבטחון' ולא ע'ת האסף אך מעט שבמעט נביא והוא מדברי אדוננו דוד המלך ע"ה באומרו "שוא לכם מש' כימי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצ' בים כן יתן לידידו שנא" (תהילים קכו, ב) ופירש רש"י "'שוא לכם" – בעלי האומ'

that we “need” to have. Enough with basing our goals on what our neighbors, friends or foes have. If you don’t waste your energy looking at the other side of the fence, you’ll never care whether its greener grass or not. As our Sage Ben Zoma said “....Who is the rich one? One who is happy with his lot...” (Pirkei Avot 4:1). Most of human misery stems losing control of our desires due to jealousy. If you want to be jealous of something, at least be jealous of those who work hard to become lovers of HaShem. After all, what purpose does the money have, if it the hater receiving it doesn’t have the blessing from Heaven (Eikev)?

VESSEL OF TRUTH

“It is better to listen to the rebuke of a wise [Torah] man than for one to listen to the song of fools.” (Ecclesiastes 7:5)

”טוב לשמע גְּעֵרַת חָכָם מֵאִישׁ שֶׁמֶע שִׁיר כְּסִילִים” (קהלת 7:5)

Throughout the trials and tribulations of life, a typical person would seek advice from someone they viewed as wiser and more knowledgeable. It never seems to fail to disappoint us just how limited the advice is, when the wisdom we chose is based on secular knowledge. We often wish we could’ve saved ourselves the time, frustration, embarrassment and possibly the \$400/hour psychiatric expertise fee. Our life’s journey would be smoother if we’d simply known that the best advice these experts can typically offer is “it’ll get better,” “it could be worse” or the exaggerated false empowerment of “you can do it.” After all, they are just including their own unique experiences to the same manmade manual as their patients. When the wisest man of all time, King Solomon, wrote about wisdom (Chochma) in his three holy books inside the Tanach, he was consistently referring to the divine

Torah wisdom. Unlike manmade advice that is too biased and limited to fit everyone, the divine Torah is a one-size-fits-all that is also customized to you. Instead of sympathy we tend to detest, the Torah offers the empathy we all yearn for. But before we can appreciate the necessity of change, we must first understand the root of the current failure to attain happiness by the overwhelming majority of mankind today.

A lifetime of psychological brainwashing has led us to say things like “the grass is always greener on the other side,” or “it could be worse;” and let’s not forget our typical response when asked about our wellbeing as “not bad[not bad at all].” Though these statements seem to be harmless figures of speech, they expose the hidden attitude behind our unhappiness. Rather than saying Baruch HaShem for the good we have, we are conditioned to think about the frustrations we’re dealing with. In short, we’ve become conditioned to be miserable in our present state, yet hopeful that things will become better in the future. The problem is that the current system we’re using is being steered by the same Yetzer HaRa that conditioned us to be miserable in the first place. This makes it impossible for us to succeed in attaining anything beyond sporadic bursts of like-happiness, which are typically dependent on variables beyond our control. Happiness is not supposed to be like an adrenaline rush, but rather a constant state of being. Imagine being happy just because!

An even deeper analysis of our choice of words shows that we are constantly measuring our happiness by our perception of others. Whether it’s the neighbors’ grass being greener, or his overall situation being worse than ours, we’ve acclimated ourselves to size

everyone up the minute we see them. Subconsciously we tell ourselves to feel like their success makes us a failure, while their demise makes our situation more bearable—maybe even a success. This type of measurement is flawed at best, and though unintentional, our Sages teach that it’s nevertheless like the Ayin Ra’ah (evil eye) possessed by the students of the wicked Bilaam. Making matters worse is that it’s in sharp contrast to the clear happiness instructions of our Torah Sages.

As our Sage Ben Zoma said “....Who is the rich one? One who is happy with his share...” (Pirkei Avot 4:1) “בן זומא אומר:....איזהו עשיר? השמח בחלקו....” (אבות ד, א)

When the holy Tanna , Shimon Ben Zoma, masterfully summarized one of the Torah steps to happiness in only four words, he emphasized that attaining it has no direct correlation to the success or failure of others. Whether your neighbors’ grass is greener or not is no longer perceived the same way. A person seeking happiness no longer looks over the fence with jealous curiosity. If you happen to see it, you’re either overjoyed by his success or concerned about his failure. Unlike the students of Bilaam the Rasha, the Ayin Tova (good eye) of the students of Avraham Avinu sees the success of others as part of their own happiness. Your neighbors’ success is now empowering you to see the endless possibilities in HaShem’s infinite world. These possibilities are available to all in the world of the Omnipotent HaShem. This newfound empowerment shows that happiness with your share does not dampen your ambition, but rather reorganizes it.

After we’ve become happy for others, what can this Ayin Tova do for us if our own share is truly difficult? Like a domino effect, our

newfound Ayin Tova perspective of the world will also help us reassess our own difficulties. If all of us take a moment to reassess our needs without comparing ourselves to the neighbors, our findings are unbelievable. In every past case you check, you’d see that HaShem has given you exactly what you needed. It may not be what you wanted, but if you’re here reading this, then it’s clear you have what you need.

“Then Yaakov took a vow, saying “if God will be with me, will guard me...; will give me bread to eat and clothes to wear...” (Genesis 28:20) וַיָּדָר יַעֲקֹב נֶדָר לְאֹמֶר אִם־יִהְיֶה אֵלָיִם עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לִלְבָּשׁ:

The Torah tells us that when Yaakov Avinu left his father Yitzchak’s home, he did not pray for the fame and fortune he ended up attaining later in life. Rather, Yaakov’s pleadings to HaShem were for the very basic needs of life—food, clothing and shelter. Yaakov’s understanding of what’s truly worthy of prayer did not weaken his ambition when the opportunity arose. As it is written “The man (Yaakov) became exceedingly prosperous... (Genesis 30:43).” Despite his success, the heart of Yaakov never changed towards haughtiness. To the contrary, the verse “I [Yaakov] have been diminished by all the kindness and all the truth that You [HaShem] have done Your servant;” (Genesis 32:11) shows that Yaakov’s success led him to worry. Since he’s been gifted success beyond what he prayed for, he was afraid that he’d already used up more than his merits warranted.

During a time of reflection, Yaakov reminded us that anything that’s above basic necessity is a bonus on top of the bonus we already get from HaShem. Although his success was decreed by HaShem, Yaakov’s extraordinary response to the blessings was only due to

A person seeking happiness no longer looks over the fence with jealous curiosity.

his predisposition of being happy with his share. Ambitious to grow into the greatest nation on earth, he knew that all he’ll ever need to achieve happiness is exactly what HaShem gave him at the time He gave it to him. Just as his richness was determined by his happiness with his own circumstances, his success in attaining happiness despite his circumstances is what actually made him rich.

TODAH LE’HASHEM

“And not like those who cry out like

dogs Hav Hav [give us more, give us more]” (Tikunei HaZohar Tikkun 18 Daf 34a)

ולא כאותן דצוחין ככלבין הב הב, כנוכר בשם התקונים (תיקון יח דף לד ע”א)

The idea to write a textual map of how to attain true happiness began with a deeper idea that is often taken for granted—saying Todah Le’HaShem . The Tikkunei HaZohar says that one of the distinguishing characteristics of Am Yisrael is that we do not simply ask for more and more, like the unending appetite of a dog. Rather, a Jew is expected to actually designate time to say Todah Le’HaShem for the countless gifts HaShem has given us. Of course there must be many grateful non-Jews around the world, but, as usual, the Jew is expected to be on a different level. The importance of gratitude for Am Yisrael is so dear, that the Tikkunei HaZohar describes praying only for sustenance as the act of those who forgot the language of the King—instead of knowing and following their King, they have adapted the customs and languages of the other nations.

“It is good to thank HaShem and to sing praise to Your Name, O Exalted One.”(Psalm 92:2)

טוב להודות ליקוק ולומר לשמך עליון (תהילים צב ב)

It requires no mental strain to understand that gratitude is one of the basic necessities of humanity, let alone for us to attain true holiness. But what good is King David referring to about Todah Le’HaShem? Although thanking anyone for something good is the natural behavior of a person with good middot, the Ramchal reminds us that even the best of us tend to routinely ignore or overlook the simple and obvious. A person that is not exerting effort to consciously remind themselves of the good in their lives, can easily fall into the trap of only focusing on the difficulties. This is not due to the difficulty of finding good in our

lives, but rather the opposite. The average person reading this has so much good in their lives that they have become numb to it. We sometimes forget the source of all that's good (i.e. HaShem) to the point that we expect good to be our status quo. We expect our eyes to see, ears to hear, hands to feel and even have enough money to afford a delicious lunch. Our expectations of the basic needs of survival are so high and standardized, that we forget they are good. By reminding ourselves to say Todah Le'HaShem, we are systematically forcing ourselves to do a conscious review of our good inventory.

EITZAH TOVAH (GOOD ADVICE)

In order to avoid the pain of forgetting important things, most of us live with countless reminders. Whether set as a reminder to meet someone for business, or as a reminder to get to the airport, the alarm clock is the reminder tool for what we perceive as important. After a study session with an Avrech from the Chofetz Chaim Kollel a few years ago, we arrived at the brilliant idea of setting a reminder to say Todah Le'HaShem at a set time each day. Unlike the time you pray to HaShem with requests throughout the day, take a full 5 minutes to simply list the things you are grateful for, without mentioning a single request. Yes, my phone rings each day at 12:30pm with the text on the screen showing Time to Say Todah Le'HaShem.

"He who offers Todah honors Me; and one who orders [his] way, I will show him the salvation of God." (Psalm 50:23)

וְבַח תֹּדָה יִכְבְּדֶנִּי וְשֵׁם דְּרָךְ אֶרְאֶנּוּ בְּיָשַׁע אֱלֹקִים (תהלים נ כג)

This amazing reminder will not only change your day, but also your overall perception of life. Richness and fulfillment is already in your life, and it's just waiting

to be uncovered by a simple, yet brilliant Eitzah that requires some effort. To get your daily motivation boosted further, take a look at the secret King David tells us in Psalm 50—saying Todah Le'HaShem is the key to getting all salvation from HaShem Yitbarach.

IT'S THE KAVANA THAT COUNTS

"Don't just tell him to say Todah... tell him to say a Beracha!" Rav Nissim Yagen zt'l

Parents traditionally [and rightly so] make a big deal about having their little children say Todah out loud to the unfamiliar relative that just gave them a delicious candy. Although this is a great start, HaRav Nissim Yagen zt'l cried out that the real lesson should be to teach the child to say a Beracha. While the two seem to teach the same message, a deeper introspection into the teachings of our holy Sages uncovers quite a lesson about gratitude, and thereby taking us further along our happiness journey.

"Anyone who's ungrateful for the kindness of his fellow, will ultimately be ungrateful for the kindness of the Holy One, Blessed Be He" (Midrash Mishnat Eliezer perek 7)

(מדרש משנת רבי אליעזר פרק ו) כל הכופר בטובתו של חברו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה

The Midrash Mishnat Eliezer teaches us that although the Todah [towards our fellow] and Beracha [towards our Creator] complete each other, it's the Beracha that helps us reflect on the deeper meaning of the gifts we've received. Because saying Todah is so simple and well-intended, it's become part of our speech at early childhood. By the time we've reached adulthood, the Todah towards our fellow has become an engraved part of our habits, thereby losing much of the

kavana behind it. A person can get so used to saying Thank You, that their receiving of a pencil, a hot dinner plate, or a brand new car can literally have the same exact well-intended, yet habitual, superficial Todah.

The Beracha, on the other hand, takes a little more effort and thought process to do than its superficial Todah partner. This is supposed to lead the person to think a little more about what they just received. Although it's unfortunately common for us to forget the kavana part of our Beracha too, one only needs

“Anyone that allows themselves the privilege of thinking honestly should now begin to ask some questions about themselves.”

to simply think about the literal meaning of the blessing words they're reciting in order to raise the Beracha to its former glorious status.

"You will eat and you will be satiated, and bless HaShem your God, for the good Land that He gave you." (Deuteronomy 8:10) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. (דברים ח י)

Nearly 500 years ago, The Maharal of Prague taught us that the literal Biblical commandment to bless HaShem after eating makes the Birkat HaMazon the most important Beracha in the entire Torah. Unknowingly to many, it's even more significant than the Shema and Amidah. Birkat HaMazon is

so significant, that the Gemara (Berachot 35b) judges one who eats without reciting it, as if he had stolen from God Himself. With that emphasis in mind, a careful review of the biblical source of the blessing (i.e. Deut 8:10), can help us get a deeper meaning of what we should be so grateful about in our lives.

First, it reminds us we ate (וָאָכַלְתָּ). When one considers that nearly 25,000 people die each day (est. 9.1 million people/year) from pure hunger, they should encouraged to recite Birkat HaMazon as if it is

eat and drink before you die; and then bring children along the way to suffer the same purposeless consequences? By acknowledging, obeying and thanking HaShem for everything you are also committing to your ultimate and eternal purpose.

With that being said, it's now clearer that all that's missing from our Todah is exactly what's missing [sometimes] from our Beracha—Kavana. Just take a moment and think about what you've received before saying either Todah or Beracha, and see the difference in your life before your eyes. Rabbi Efraim Kachlon once taught me "Is the pen someone lent you simply just a pen, or is it a tool that you will now use to write a Chidush, a phone number, or an answer to a test that will change your world forever?" Of course you can look at it as just a \$2 pen, but that would make you as ungrateful as the purposeless ones who live to die. Our Sages teach us that When Moshe Rabbeinu commanded us to observe the Birkat HaMazon and all of the other commandments, he literally said "... you shall observe to perform, so that you may live..." Anytime the word "Live" is mentioned in the Torah, it is referring to eternity, and not to this temporary world. Divinely we see that the same verse that taught us true gratitude through Birkat HaMazon, is a verse numbered 8:10, which in its original Hebrew is י ח—Life.

SUKKOT HAPPINESS IS JUDAISM

"Why do nations gather and regimes talk in vain? The kings of earth take their stand and the princes conspire secretly, against HaShem and His anointed. Let us cut their cords and cast off their ropes." (Psalms 2:1-3) לָמָּה רָגְשׁוּ גּוֹיִם וּלְאֻמִּים יִהְיֶה רִיק. יַתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נֹסְדֻּדוּ יַחַד עַל יְקֹוֹק וְעַל מְשִׁיחוֹ. נִתְקַהּ אֶת מוֹסְרוֹתֵיהֶמוּ וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵיהֶמוּ. (תהלים ב א-ג)

In the End of Days, King David prophesized, the Nations will encounter and then try to fight the MaShiach. Our Sages of the Gemara (Avodah Zarah 3a) elaborate the secret behind the encounter before the ultimate fight. After realizing that MaShiach ben David is not one of their false manmade idols, the Nations will cry out for a second chance. In His mercy, HaShem will give them a chance to observe what He calls the "easy mitzvah of Sukkot." Through their frustration about the heat of the sun, the Nations will kick the sukkah on their way out, cutting the cords and rejecting the Torah. The Sages then asked, why is it that when a Jew experiences distress (e.g. heat, cold, etc.) in the Sukkah he is exempt, but the Nations are faulted for doing so? The Gemara responds that although distress exempts both from the Sukkah, the Nations were happy to kick it the mitzvah they didn't want to keep away. Here we see that although the same difficulty may be present in both lives, what makes a Jew the Chosen one is when he uses Torah wisdom to find happiness in every circumstance. Hence, that's the reason what that Jew is worth saving for eternity at the time of MaShiach.

This time of the year is when we should all take time to think, reflect and realize that we all live a life that's full of difficulty; it's time to make something good out of it. This opportunity alone is reason enough to say Todah Le'HaShem (Thank You to HaShem). A great way to say Todah is with Birkat HaMazon with Kavana inside the Sukkah!

"It (Torah) is a tree of life to those who grasp it, and its supporters are praiseworthy" (Proverbs 3:18)

If you ask the praiseworthy supporters why they grasp it, they'll simply tell you that it's their tree of life.

לעילוי נשמת LEILUY NISHMAT

מרת רשכבה"ג מרנא ורבנא רבי עובדיה יוסף זצוקלה"ה

מו"ר ועט"ר רבינו יעקב יוסף זצוק"ל

מו"ר ועט"ר רבי יהושע מאמן זצוק"ל

ז"ל David Nessim Barouch ben Esther

ז"ל Jacob ben Zohra

ז"ל Avraham ben Ramu

ז"ל Barouch ben Rina

ז"ל Esther bat Chasiba

ז"ל Bella Tobie bat Dvora

ז"ל Meyer ben Messodi

רפואה שלמה REFOUA SHELEMA

Eliyahou Bakshi Doron ben Tova

Yossef ben Yihia

Mordechai ben Simcha

Avraham Chaim ben Miriam Rachel

Eliyahou ben Simi (Simcha)

David Shalom ben Mesody

Raphael Chaim Shemuel ben Chava Raizel

Renée bat Esther

Rachel bat Hnina

Chantal Messodi bat Sylvia

Esther bat Clara

ברכה והצלחה BRACHA VEHATSLACHA

Yonathan ben Yeshaya HaCohen

Gavriel Meir ben Mira Mesody

Moshe ben Renée

Daniel Yaakov ben Chava

Pinhas Shlomo ben Esther

Shoshana Yaakova bat Golda Miriam

Esther bat Rut

Audrey Esther bat Chava

Leah bat Shifra

Chana Chanel bat Yaffa

Ruth bat Tamar

Chava bat Rachel

SHALHEVET

POUR ÉCRIRE À BÉRITI SHALOM / CONTACT BÉRITI SHALOM

info@beritishalom.org

www.beritishalom.org

הש"ע כל אותם הג' העלין נקראים ראש הלולב וכולם שווים ביניהם, לכן רק אם נקטמו רוב העלין, ב' מתוך הג', יהיה פסול אבל אם נקטם א' מהם אפילו שהוא האמצעי, הלולב נשאר כשר. ויש מקום גדול לומר שהרמ"א לא חלק על הדין הזה, וא"כ כך יש להקל לדינא.

3. לולב שהוא בעל ב' תימות, פ' שנגמר ע"י ב' עלין שיוצאים מאותו מקום מהשדרה, רק אם נקטמו שניהם הלולב פסול.

4. כשמחמירים בקטימת ראש הלולב בתימות אמצעית הגבוה מאחרים, שיעור אורך הקטימה הפוסל י"א שנחלקו בשיעור זה הש"ע והרמ"א, לדעת הש"ע רק אם נקטם רוב אורך העלה פוסל, והרמ"א מחמיר לפסול אם כבר נקטם מקצת העלה. אמנם אחרים סוברים שלא נחלקו וגם מרן מחמיר בקטימת מקצת העלה, וכך יש להחמיר לדינא.

5. גם בלולב בעל ג' עלין עליונים ואין האמצעית גבוה מהשאר שהפסול הוא בנקטמו ב' מתוך ג' או בלולב בעל ב' תימות שנפסל רק אם נקטמו שניהם, שיעור הקטימה תלוי בנאמר בהל' הקודמת ולכן צריך להחמיר אפי' שנקטמו מקצת העלין.

6. כמו שלולב שהוא בעל ב' תימות מקבילות אינו נפסל אם רק א' מהתימות נקטם, הוא הדין בלולב שהוא בעל תימות א' שהיא גבוהה מכל שאר העלין ונקטם דף א' מתוך הב' שיש בעלה כשר משום שלא נקטם כל ראש הלולב.

אלא שיש לחלק בין אם התימות נחלקה בגובה וב' הדפים נפרדו זה מזה ואז א' מהם נקטם, שאז פסול כיון שיש שם פסול על העלה הנשאר משא"כ אם דפי התימות לא נחלקו ועדיין דבוקים הדפים והעלה נשאר כפול, שאם נקטם א' מהדפים בכח"ג נשאר כשר כפי שכתבנו מקודם, ואע"פ שיש מי שלא חילק בין הנידונים וכל שנקטם א' מהדפים פסול, נראה יותר להקל כפי שחלקנו.

7. טבע של הרבה לולבים שהתימות האמצעית נגמרת ברוחבה העלין ע"י כמין כתר שמכונה גריבל"ה, ואם אותו כתר נחסר מב' הדפים של התימות אינו פסול עד שלא יקטם את גוף העלה עצמו שהיה מתחת לאותו כתר.

8. כל תימות בנויה כשאר העלין של הלולב, ע"י ב' עלין דבוקים זל"ז מצד א'. אם חלק מהתימות נקטם י"א שרק אם נשאר בסך הכל רוב העלין קיים כשר, ועל דרך משל שדף א' קיים ומהשני נשאר רק כל שהוא, אלא שלדינא יש מקום להחמיר ולהצריך שמכל דף של העלה ישאר רוב ולא מספיק שהרוב נבנה מב' העלין יחד.

9. לולב שהתימות שלו מתארכת ע"י קוצים שהם חלק מהעלה כפי שמר צוי בלולבי אל-ערי"ש, אם נקטמו אותם הקוצים יש מכשירים ויש פוסלים, ונראה להחמיר מעיקר הדין.

10. ראיתי בא' מהמחברים של זמנינו שרצה לדייק מדברי הבית דוד ול' חדש קולה בדיון נקטם. כנזכר מקודם כל עלין של הלולב וכן התימות, בנויים מב' דפים, כשב' העלין האלו דבוקים זה לזה מצד א', והוא הנקרא גב העלה. מצוי מאוד אצל הרבה לולבים שסוף הקצה של ב' עלין האלו לא דבוקים זה עם זה אלא מכח בריאות העלין הקצה של כל עלה עולה מעט בנפרד, פעמים במקביל לעלה השני ופעמים א' יותר גבוה מהשני.

באותו ספר הנזכר חידש שכל מה שנפסל מדיון נקטם הוא רק אם נחסר החלק האחרון שבו דבוקים העלין עדיין, שאם נקטם גב העלה פסול אבל אם רק הקצה של העלה נקטם כשר, והוא מפני ששם ראש הלולב שהוא התימות, חוזר רק על החלק החשוב של העלה והוא גב העלה שבו דבוקים ב' העלין משא"כ התוספת שעולה מעבר לאותו מקום דיבוקם, נחשב לחלק מיותר ואע"פ שנקטם עדיין מתקיים שפיר ראש הלולב ע"י העלה הנשאר שעדיין דבוק לחבירו. ולפי זה יצא להקל גם במקום שהעלין לא נגמרים בכלל ביחד וניכרים בהבדלם, שאם החלק העליון נקטם כשר, כיון שרק נקטם חצי ראש ולא כולו.

אלא שאין הדבר מסתבר כלל מפני שגם החלק הבולט מכל עלה נחשב להמשך העלה ואינו דבר מיותר או תוספת לעלה, ובדאי שגם החלק הזה נושא עליו את שמו של עלה התימות, ולכן אם נקטם אותו חלק שאינו דבוק לעלה השני, יוצא שהתימות והוא ראש הלולב, אינו נגמר אלא ע"י דף א' ולא ע"י ב' דפים, וכן קיבלתי מרבותי שליט"א.